

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav bohemistických studií

Bakalářská práce

Pavel Kostin

Studentský slang v češtině a ruštině

Student slang in Czech and Russian

Praha 2017

Vedoucí práce: Mgr. Jana Dolenská

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucí své bakalářské práce Mgr. Janě Dolenské za pomoc, cenné rady, připomínky a čas strávený na konzultacích. Dále bych chtěl poděkovat všem profesorům Ústavu bohemistických studií za znalosti získané během studia, studentům, kteří se zúčastnili dotazníku, a v neposlední řadě rodině, přátelům a kolegům za podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 7. srpna 2017

.....

Pavel Kostin

Klíčová slova (česky)

Slang, studentský slang, stratifikace jazyka, čeština, ruština, sociolekt, slovotvorba, mluva mládeže

Klíčová slova (anglicky):

Slang, student slang, language stratification, Czech language, Russian language, sociolect, word formation, youth language

Abstrakt (česky)

Tato bakalářská práce je zaměřena na srovnání studentského slangu v češtině a ruštině. Celá práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou, ta je doplněna přílohami. Teoretická část se zabývá nastíněním problematiky národního jazyka z pohledu českých a ruských lingvistů, definicí pojmu slang a vymezením příbuzných termínů (sociolekt, argot, žargon, profesní mluva). Samostatné kapitoly jsou věnovány mluvě mládeže a studentskému slangu. V praktické části je představena analýza výsledků elektronického dotazníku, kterého se zúčastnili studenti českých a ruských vysokých škol, a to z pohledů slovotvorného a frekvenčního. Dále se praktická část zaměřuje na zjištění míry ovládnutí českého studentského slangu ruskými mluvčími studenty ze států bývalého Sovětského svazu pomocí dalšího elektronického dotazníku a následné analýzy získaných dat.

Abstract (in English)

This bachelor thesis focuses on comparing student slang in Czech and Russian. The thesis is divided into a theoretical and a practical part, accompanied by a supplement. The theoretical part outlines the subject of national language from the point of view of Czech and Russian linguists, and the definition of the term 'slang' and related terms (e.g. sociolect, argot, jargon, professional language). The individual chapters are dedicated to youth language and student slang. The practical part presents an analysis of the results of an electronic questionnaire on word formation and frequency of use, in which students of Czech and Russian universities participated. Furthermore, the practical part aims to establish an understanding of the level of knowledge of Czech student slang by Russian speaking students from the states of the former Soviet Union through the analysis of the data obtained in a secondary electronic questionnaire.

Obsah

1. Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
2. Stratifikace národního jazyka	10
2.1. Spisovný jazyk	11
2.2. Nespisovné jazykové útvary	12
2.2.1. Nářečí a nadnářečí	13
2.2.2. Prostorečije	14
2.2.3. Sociolekty	15
2.2.3.1. Profesní mluva a profesionalismy	16
2.2.3.2. Argot a žargon	16
2.2.3.3. Slang	18
3. Mluva mládeže a její definice v české a ruské lingvistice.....	21
4. Studentský slang	23
5. Způsoby obohacování slangové slovní zásoby.....	25
5.1. Postupy transformační	26
5.1.1. Odvozování.....	26
5.1.1.1. Podstatná jména.....	26
5.1.1.2. Slovesa.....	28
5.1.1.3. Přídavná jména	29
5.1.2. Skládání.....	29
5.1.3. Zkracování	30
5.1.4. Mechanické krácení	30
5.1.5. Metateze.....	30
5.2. Postupy transpoziční	31
5.2.1. Tvoření sémantické.....	31
5.2.1.1. Metaforizace	31
5.2.1.2. Metonymizace.....	31
5.2.1.3. Víceslovná pojmenování.....	32
5.2.2. Přejímání z cizích jazyků	32

PRAKTICKÁ ČÁST.....	34
6. Srovnání české a ruské slovní zásoby.....	34
6.1. Názvy škol.....	36
6.2. Názvy školních předmětů	38
6.3. Názvy osob.....	40
6.4. Názvy prostor a místností	42
6.5. Názvy spojené s výukou	43
6.6. Názvy spojené s technikou.....	45
6.7. Lidské vlastnosti	46
6.8. Názvy spojené s každodenním životem.....	48
6.9. Vlastní slangové výrazy	50
6.9.1. Český dotazník.....	50
6.9.2. Ruský dotazník	50
7. Shrnutí analýzy dotazníkového šetření	52
8. Český studentský slang a rusky mluvící studenti	53
9. Závěr	56
Seznam literatury.....	59
Seznam příloh.....	62
Příloha 1.	I
Příloha 2.	V
Příloha 3.	IX
Příloha 4. Výsledky dotazníku	XII
Příloha 4.1.	XII
Příloha 4.2.	XIV
Příloha 4.3.	XV
Příloha 4.4.	XVII
Příloha 4.5.	XVIII
Příloha 4.6.	XIX
Příloha 4.7.	XX
Příloha 4.8.	XXII

1. Úvod

Jazyk je podobný živému organismu, který se nachází v nekonečném pohybu. Už samotná existence člověka, jako bytosti bio-sociální, předpokládá nějaký prostředek komunikace a dorozumění. Samozřejmě si nedokážeme představit svět bez jazyka. A to se týče jak jeho zvukové podoby, tak i grafické. Jazyk umožňuje lidstvu nejen komunikaci, ale i předání informací jak v prostoru, tak i v čase. Právě díky němu dnes známe informace a příběhy, které se odehrávaly před desítkami a stovkami let.

Není to však jednoduchý organismus a každý jazyk se tak skládá z řady menších útvarů. Jednotlivé útvary žijí samostatně, ale mají přitom těsnou spojitost, navzájem se doplňují a nemohou bez sebe existovat. Právě jeden z takových útvarů bude středem pozornosti dané bakalářské práce. Bude to slang, a konkrétně studentský.

Co je slang? Jednoznačnou odpověď na tuto otázku najdeme těžko. Patří k sociolektům, které mají mezi sebou tak velký vztah, že je těžko od sebe odlišujeme, pokud se v lingvistice nevyznáme. Avšak definice sociolektů dělá problémy i jazykovědcům. Pokusíme se proto v bakalářské práci definovat slang jak obecně, tak i konkrétně slang studentský.

Cílem bakalářské práce na téma Studentský slang v češtině a ruštině je zkoumat problematiku jednoho z nespisovných jazykových útvarů a porovnat slangovou slovní zásobu včetně způsobu tvoření v českém a ruském jazyce na základě výsledků tematického dotazníkového šetření. Dalším cílem práce je zjištění míry ovládnutí českého studentského slangu ruskými mluvčími studenty.

Teoretická část je zaměřena na definici pojmu slang v češtině a ruštině a jeho zařazení do národního jazyka. Zároveň bude nastíněna problematika národního jazyka z pohledu českých a ruských lingvistů, v rámci toho definujeme a charakterizujeme pojmy spisovný a nespisovný jazykový útvar. Dále se podrobněji zaměřím na pojmy dialekt, interdialekt, sociolekt a jeho druhy jako slang, argot, profesní mluva a žargon. Menší podkapitolu věnujeme i unikátnímu ruskému pojmu prostorečije.

Samostatná kapitola bude věnována mluvě mládeže a budou určeny věkové hranice pro zařazení mluvčích do kategorie mládež. Podkladem pro vypracování budou především práce ruských jazykovědců, jako jsou např. T. G. Nikitiny, O. A. Aniščenko, a české lingvistky A. Jaklové. V následující kapitole bude blíže probrán studentský slang.

Další kapitola bude věnována obohacování slangové slovní zásoby a budou popsány slovotvorné postupy, které se doplní příklady z českého a ruského jazyka. Hlavním podkladem této části bude klasifikace J. Hrbáčka o transformačních a transpozičních postupech, která bude doplněna ruskými příklady z prací V. V. Khimika a E. M. Beregovské.

Předmětem zájmu praktické části jsou konkrétní příklady slangové slovní zásoby získané pomocí dotazníku, kterého se zúčastnili studenti českých a ruských vysokých škol. V rámci dotazníku byli respondenti požádáni o uvedení slangových výrazů k různým pojmům rozděleným do devíti kategorií, jako jsou např. názvy školních předmětů, názvy osob, lidské vlastnosti aj. Výsledky budou porovnány z hlediska způsobu jejich tvoření, výskytu a frekvence.

Poslední kapitola praktické části je věnována ovládání českého studentského slangu rusky mluvícími studenty. Pro zjištění míry ovládání byl vypracován dotazník na základě výsledků prvního dotazníkového šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

2. Stratifikace národního jazyka

*„Jazyk jest vědomí národa,
jest jeho duch v nejvyšším svém zjevení,
jest čarovně mocný svazek, jenž dítě k matce,
bratra k bratru, rodinu k rodině víže a je všechny spojuje v národ.“*

Pavel Josef Šafárik

Jazyk je hlavním prostředkem lidské komunikace, tzn. přenosu informace, a zároveň i nástrojem pro vyjádření svých myšlenek a postojů neboli „sdělování obsahu lidského vědomí jiným lidem“¹. Právě jazyk se považuje za základní rys identifikace příslušníků různých národů. Vznik a historický vývoj jazyka je těsně spojen se vznikem a vývojem společnosti jako takové, a proto je nezbytnou součástí lidské historie.

Jazyk však není homogenní, stejně jako nejsou homogenní společnost a národ. Existují teritoriální, generační, sociální, a dokonce i genderové rozdíly v užití různých jazykových prostředků. Vznikají proto problémy s porozuměním mezi mluvčími různých věkových skupin, nebo různých regionálních jednotek. Veškeré podoby jazyka (jak psané, tak i mluvené) pak tvoří velkou jednotku, které říkáme **národní jazyk**, kde se různé útvary od sebe liší strukturně (v úrovni zvukové, tvaroslovné, lexikální atd.). Dle J. Hrbačka „Národním jazykem rozumíme soubor všech jazykových útvarů a prostředků, jichž používají při přirozeném jazykovém dorozumívání příslušníci jednoho národa“². Národní jazyk se tak skládá z jazyka spisovného a nespisovných útvarů. V ruštině existuje shodný pojem *национальный язык*, který je chápán jako *„социально-историческая категория, которая обозначает язык, являющийся средством общения нации и выступающий в двух формах: устной и письменной. Н. я. формируется вместе с образованием нации, являясь одновременно предпосылкой и условием её возникновения и существования.“*³

¹ ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6612-9. s. 19.

² HRBÁČEK, Jaroslav. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7066-869-5. s. 45–46.

³ ЯРЦЕВА, В.Н. *Лингвистический энциклопедический словарь* [online]. Moskva: Советская энциклопедия, 1990 [cit. 2017-07-28]. ISBN 5852700312. s.325. Dostupné z: <http://tapemark.narod.ru/les/325b.html>

Český a ruský **národní jazyk** vznikl na základě společného základu praslovanštiny a oba patří do jedné jazykové skupiny jazyků slovanských, mají proto hodně společných rysů. Pokud se podíváme na strukturu těchto jazyků, zjistíme, že se diferencují na jazyk spisovný, interdialekty, dialekty, slangy a argot. Terminologie pro označení konkrétních útvarů je u některých z pojmů dost odlišná. V ruštině existuje též zvláštní jazykový útvar, který stojí na pomezí sociální a teritoriální diferenciace útvarů, je to tzv. *просторечие* (prostorečije)⁴. V pokračování této kapitoly se budu podrobněji věnovat každému z těchto útvarů.

2.1. Spisovný jazyk

Spisovný jazyk je kodifikovaným útvarem národního jazyka, který má funkci reprezentativní a úřední a užívá se v první řadě v psaných a prestižních mluvených projevech (ve školách, oficiálních dokladech, veřejnoprávních projevech apod.). Dá se říct, že spisovný jazyk je jádrem jazyka národního a je jeho nejdůležitější součástí. Pokud spisovný jazyk neplní funkci jazyka národního, jde o jazyk mrtvý, jako je například latina.

Název pojmu spisovný jazyk pochází od jeho původní podoby užívání. Ruským ekvivalentem je termín *литературный язык*⁵, který se dá do češtiny přeložit jako jazyk literární a název též odkazuje na původní oblast užití dané podoby jazyka. Spisovný jazyk se výrazně charakterizuje dodržováním norem a jejich kodifikací. Známý český lingvista B. Havránek ve svých studiích začal rozlišovat pojetí **norma** a **kodifikace**⁶. Normu, podle něj, má každý útvar, jak jazyk spisovný, tak i jeho nespisovné varianty. Kodifikace je pak oficiálně zachycená norma, která se považuje za standard. Je to soubor pravidel, dodržování kterých je nezbytné a závazné.

Spisovný jazyk disponuje nejširší slovní zásobou a má bohaté prostředky pro slovtvorbu, obsahuje velké množství ustálených výrazů a frazémů. Pomocí tohoto jazykového útvaru pak můžeme nejpresněji vyjadřovat myšlenky a předávat informaci.

⁴ Viz. kapitola 2.2.2.

⁵ V Lingvistickém encyklopedickém slovníku je uvedena následující definice „литературный язык – основная, наддиалектная форма существования языка, характеризующаяся большей или меньшей обработанностью, полифункциональностью, стилистической дифференциацией и тенденцией к регламентации. По своему культурному и социальному статусу Л. я. противостоит территориальным диалектам, разным типам обиходно-разговорных койне и просторечию — как высшая форма существования языка. (В.Н. ЯРЦЕВА, 1990, 270)

⁶ HAVRÁNEK, Bohuslav. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In Havránek, B. & M. Weingart (eds.), *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932. Výhledy. s. 32–84.

Bez ohledu na to, že je spisovný jazyk nejprestižnější variantou ze všech, nemůžeme podceňovat ostatní jazykové útvary (jako jsou nářečí, městská mluva, slang atd.). Existuje mezi nimi vzájemné ovlivnění, které je nejvíc vidět v hovorovém jazyce. V češtině existuje unikátní jazykový útvar – hovorová čeština, který tvoří hranici mezi nespisovnými útvary a jazykem spisovným, přičemž jazykové jevy a prostředky putují z nižších vrstev jazyka do oficiálně celonárodně užívané podoby.

Hovorová řeč v ruštině má podobné funkce a principy fungování. Patří také do jazyka spisovného, časté je odchylování od norem, užívá se jednoduchých vět místo souvětí a přechodníkové obraty se vyskytují málo.

2.2. Nespisovné jazykové útvary

Vedle spisovné podoby má každý živý jazyk řadu jiných útvarů neboli variet, které se od sebe liší prostředím užívání a nositeli daného útvaru. Existuje pak jisté množství kritérií, dle kterých identifikujeme dané jazykové útvary. Nejčastějšími jsou hlediska územní a sociální a vymezujeme tak **dialekt** a **interdialekt**, **slang** a **argot**⁷.

Nejrozsáhlejší a nejrozšířenější nespisovnou variantou je **dialekt** (*диалект*). Dialekty rozlišujeme od sebe dle teritoriálního (regionálního) hlediska. Užití daného útvaru je omezeno konkrétním geografickým územím. Potkáme je u většiny světových jazyků. Ruština a čeština nejsou výjimkami. Dále existuje pojem **interdialekt** (**nadnářečí**)⁸, typickým příkladem kterého je obecná čeština. Podobně jako jazyk spisovný, nářečí mají své lexikální, fonetické, morfologické a syntaktické prostředky. Charakteristickým rysem těchto útvarů je proto existence normy, která však, jak již bylo zmiňováno, není kodifikovaná.

Z hlediska sociálního pak vydělujeme **sociolekty** (slang, žargon, profesní mluva, argot), které na rozdíl od dialektů nemají vlastní gramatické a hláskové prostředky a přebírají je z jiných útvarů (nejčastěji z češtiny obecné a spisovné, méně z dialektů).⁹ Charakteristická je pro tyto útvary jejich specifická slovní zásoba, která se užívá pouze v určitých sociálních skupinách a ostatní mluvčí národního jazyka jí pak nemusejí rozumět.

⁷ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. s. 21–22.

⁸ To je nářečí obsahující řadu menších dialektů, které ztratili některé své odlišnosti. (Čechová, 1996)

⁹ ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6612-9. s. 27

Do jazyka nespisovného patří též výrazy vulgární, které se z hlediska estetického a kulturního neužívají širokou veřejností, protože podléhají společenským tabu. V ruštině do této skupiny spadá *mat* (*мам*), který je široce užíván mluvčími v osobní a neoficiální komunikaci. Setkáme se s ním však i v literárních dílech, především u básníků (např. v dílech A. S. Puškina, V. V. Majakovského a S. A. Jesenina).

2.2.1. Nářečí a nadnářečí

Nářečím (nebo **dialektem**) nazýváme nespisovný jazykový útvar, který je užíván na určitém teritoriu a slouží ke každodenní komunikaci místního obyvatelstva. Historicky je vznik dialektů těsně spojený s feudálním rozdělením státu a izolovaností jednotlivých panství, mezi kterými neprobíhala téměř žádná komunikace. Velmi často proto vyšší vrstvy obyvatelstva používaly pro komunikaci cizí jazyky (němčina a latina v Čechách; francouzština v Rusku). Nemalou roli hrála i nízká úroveň vzdělanosti chudšího obyvatelstva.

Sjednocování různých dialektů, mizení místních rozdílů a vznik **interdialektů** (**nadnářečí**) byly navázány na nutnost porozumění. Nejvýznamnějším a nejužívanějším interdialektem (především v Čechách a na západní Moravě) je obecná čeština, která slouží zejména pro neoficiální komunikaci, ale používá se mimo jiné i v literatuře pro označení přímé řeči a náznaku konkrétního místa děje nebo příslušnosti mluvčího ke konkrétnímu regionu. Dnes, díky hromadným médiím, rysy obecné češtiny pronikají i na území, kde dialekt historicky nikdy nebyl široce užíván (např. Slezsko a jižní Morava). Probíhá tak proces míšení dialektů.

V odborné ruské literatuře se kromě pojmu dialekt (*диалект*) setkáváme též s pojmem **govor** (*говор*, shodné s českým hovor) a **narečije** (*наречие*, shodné s českým nářečí)¹⁰. V současnosti ruští lingvisté, jako například O. A. Laptěvová¹¹, na základě opozičních jazykových jevů, které se projevují hlavně na úrovni fonetické, vydělují nářečí jihoruské a severoruské (*южнорусское наречие* a *севернорусское наречие*). Třetí velkou skupinou, která má mezní postavení, jsou středoruské „hovory“ (*среднерусские говоры*).

Situace v ruštině je dnes taková, že s rostoucím počtem obyvatel velkých měst roste význam interdialektů (*интердиалект*). Tento proces byl zahájen již během 20. století s rozvojem

¹⁰ ЛАПТЕВА, О. А. *Теория современного русского литературного языка: учебник*. Москва: Высшая Школа, 2003. ISBN 5060045412.

¹¹ Tamtéž s. 86–87.

vzdělání a šířením výše zmíněných hromadných sdělovacích prostředků. Dochází tak k výraznému poklesu mluvčích tradičních nářečí. Dnes jsou z větší míry zachovány jen díky staršímu pokolení a nejčastěji v odlehlých oblastech. Ruská nářečí, která nemají psanou podobu a jejich užívání je omezeno v rámci každodenní komunikace, však mají důležitou funkci zachování lidových zvyků a kultury.

2.2.2. Prostorečije

Prostorečije (rusky *просторечие*) je, jak již bylo zmiňováno, unikátním jazykovým jevem. V encyklopedii „Кругосвет“ je pojem charakterizován jako *„разновидность русского национального языка, носителем которой является необразованное и полубразованное городское население. Это наиболее своеобразная подсистема русского языка, не имеющая прямых аналогов в других национальных языках.“*¹² Tzn., že protorečije je v první řadě jazykem obyvatel měst, především nemajících dostatečné vzdělání, a nemá přímé ekvivalenty v jiných jazycích. Na rozdíl od teritoriálních dialektů není prostorečije geograficky omezeno. Od hovorové ruštiny je odlišné tím, že není kodifikováno, porušuje normy a používá jazykové prostředky z nejrůznějších jazykových útvarů: vesnických „hovorů“, regionálních dialektů, profesní mluvy, sociálních argotů a žargonů¹³.

Definice daného jazykového útvaru není však jednotná. Pokud se obrátíme k pracím O. A. Laptěvové, tak zjistíme, že prostorečije historicky vznikalo s rozvojem měst, obklopených venkovem, a představuje proto tak *polodialekt* vzniklý vzájemným vlivem dialektů a spisovného jazyka¹⁴. V češtině k tomu za nejbližší pojmy můžeme proto považovat obecnou češtinu, která je však v České republice dominantním interdialektem, a městskou mluvu, která se jako prostorečije odchyluje od norem.

¹² Просторечие. In: *Энциклопедия Кругосвет* [online]. Универсальная научно-популярная энциклопедия «Кругосвет»: ©2017 [cit. 2017-07-28]. Dostupné z: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/PROSTORECHIE.html?page=3,0

¹³ ХИМИК, В.В. *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*. Санкт-Петербург: Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. ISBN 584650003x. s. 11.

¹⁴ ЛАПТЕВА, О. А. *Теория современного русского литературного языка: учебник*. Москва: Высшая Школа, 2003. ISBN 5060045412. s. 92

2.2.3. Sociolekty

Jazyk se nachází v nekonečném pohybu, který se projevuje především v přesunu lexikálních jednotek z jazykové periferie k centru systému a naopak. V poslední době se zvyšuje výskyt nespisovných výrazů patřících do různých sociolektů, které putují do středu jazykového systému.

Pojem **sociolekt** je poměrně nový a vznikl na konci minulého století. Říkají mu též sociální dialekt, sociální nářečí, a označuje se tím souhrn speciálních jazykových prostředků specifický pro určitou skupinu lidí (profesní, věkovou, zájmovou). Česká lingvistika má vypracovanou docela stabilní a jednoznačnou klasifikaci sociálních jazykových útvarů. Základními pojmy v této klasifikaci jsou argot a slang. Argot je českými lingvisty pojímán jako „tajný jazyk“ sociálně vyřazených skupin. Pojem slang má složitější postavení a jeho definice není jednotná. Spadají sem pojmy žargon, zájmový slang a profesní (profesionální) mluva. Všechny tyto útvary nejsou však strukturními podsystémy, poněvadž se odlišují od jiných podob jazyka pouze na lexikálně-frazeologické úrovni a diferencují se pouze řečovými zvláštnostmi v podobě slov, frazému a syntaktických konstrukcí¹⁵. Studium těchto pojmů se zabývá sociolingvistika.

Sociolingvistika (neboli sociální lingvistika) je jazykovědnou disciplínou, která se zabývá zkoumáním vzájemných působení jazyka a společnosti. Sociolingvistika vznikla v 50. letech 20. století a patří tak mezi mladé obory jazykovědy¹⁶. Postoje a metody sociolingvistů v různých zemích se výrazně liší. Významně přispěl k rozvoji této disciplíny Pražský lingvistický kroužek a jeho představitelé B. Havránek, V. Mathesius a jiní. V Sovětském svazu mezi vědci, již se zabývali touto disciplínou, patřili např. V. V. Vinogradov, V. M. Žirmunskij, L. P. Jakubinskij aj.

V dnešní době je tato disciplína stále středem zájmů jazykovědců a věnují se jí jak čeští autoři, například Jan Chromý, Jana Hoffmanová a Olga Müllerová, tak i jejich ruští kolegové, například L. P. Krysim, V. I. Belikov aj.

¹⁵ ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6612-9.

¹⁶ ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-85885-96-4. s. 390–391.

2.2.3.1. Profesní mluva a profesionalismy

Profesní mluva je soubor specifických jazykových prostředků (**profesionalizmů**), užití kterých je spojeno s různými profesemi a řemesly. Tyto prostředky vznikají z nutnosti pojmenovat určitý jev či předmět, který nemá žádný ekvivalent ve spisovné slovní zásobě, nebo vytvořit jednoduchý název ze složitějšího odborného pojmu. Hodně názvu se pak proto dostává do spisovné slovní zásoby. Slovní zásoba profesní mluvy je tak stabilnější než lexikum slangu a žargonu, protože slangové a žargonové názvy jsou ovlivněny pocity a emocemi, na rozdíl od profesionalismů.

Kvůli tomu, že hranice užití profesní mluvy nejsou pevně stanovené a jsou v kontaktu s jinými sociolekty, vzniká problém zařazení profesionalismů do konkrétního jazykového útvaru. Například M. Čechová zařazuje profesní mluvu do nestrukturních jazykových útvarů spolu se slangem a argotem, ale například J. Hubáček ji vnímá jako součást slangu¹⁷. Většina ruských lingvistů zařazuje profesionalismy do profesního žargonu, ale například V. D. Bondatelov vnímá profesní mluvu jako jeden ze sociodialektů.¹⁸

2.2.3.2. Argot a žargon

Termín **argot**, který pochází z francouzštiny, je v české lingvistice obecně chápán jako mluva sociálně vyřazených nebo osamocených skupin (především vězňů, zlodějů, žebráků, prostitutek aj.) a charakteristickým rysem těchto jazykových útvarů je nesrozumitelnost pro příslušníky jiných skupin. Jinými slovy je to tajný zakódovaný jazyk. Podstatou argotů je mimo jiné přehodnocování společenských hodnot, tzn. jevy a hodnoty společnosti, které jsou kladně oceňovány ostatními členy společnosti, uživatelé argotů hodnotí záporně, a naopak kladně chápou jevy záporně hodnocené společností.

Termín argot však bývá používán i ve smyslu synonyma slov slang a žargon (například školní argot, vojenský argot) a označuje pak jazyk určitých sociálních a profesních skupin. Podle J. V. Bečky však „už sám fakt záměrného zatajování odlišuje argot od slangů“ a nehledě na to, že

¹⁷ V díle Malý slovník českých slangů (1988) J. Hubáček vyčleňuje následující profesionální slangy: policejní, lékařský, myslivecký, rybářský, včelařský, železničářský, stavbařský, filmařský, úřednický, divadelní, herecký, hornický, hutnický aj.

¹⁸ БОНДАЛЕТОВ, В. Д. *Социальная лингвистика*. Москва: Просвещение, 1987.

„slangové výrazy jsou také mnohdy málo srozumitelné,“ není to u slangů záměrné, ale je následkem toho, že nejsou známy okolnosti použití daných výrazů.¹⁹

Ruští lingvisté často ztotožňují pojmy argot, slang a žargon. Pokud se podíváme na výklad pojmu argot do Lingvistického encyklopedického slovníku, najdeme tam následující definici „особый язык некоторой ограниченной профессиональной или социальной группы, состоящий из произвольно избираемых видоизменённых элементов одного или нескольких естественных языков (см. также Жаргон). Арго употребляется, как правило, с целью сокрытия предмета коммуникации, а также как средство обособления группы от остальной части общества“.²⁰ Můžeme tu najít odkaz na pojem žargon, což potvrzuje tvrzení, že v ruštině jsou pojmy opravdu těsně spojitelné a těžko oddělitelné, ale zároveň je kladen důraz na záměrné utajování argotu.

V. V. Khimik ve svých pracích píše, že mezi argotem a žargonem není zřetelná hranice a že argot je „výrobním jádrem“ žargonu a ostatní lexikum je „všední slovník“ žargonu²¹. Žargonismy jsou podle něj více uznávány a používají se většinou s cílem ukázat nebo imitovat příslušnost k určité sociální skupině.

Stejně jako pro ostatní sociolekty je pro argot typická expresivita výrazů a frazémů, lexika nižšího stylu a použití jak domácí slovní zásoby, tak i pronikání slov z cizích jazyků. České argoty tak aktivně přijímaly výrazy z němčiny, romštiny a jidiš. V ruštině se argot obohacoval též díky romštině, němčině, jidiš, ale čerpal výrazy i z turečtiny a polštiny.

V současné době již argoty přestávají plnit utajovací funkci, neboť hodně výrazů pocházejících z argotů jsou užívány širokými masami obyvatelstva (např. prachy – peníze, litr – tisíc) a sami nositeli argotů pak využívají ten jazykový útvar i mimo uzavřenou skupinu. Například vězni v komunikaci s dozorcí a vyšetřovateli používají výrazy vězeňského a kriminálního argotu a

¹⁹ БЕЧКА, Ярослав. V. Slang, argot a expresivnost v běžně mluvené řeči. In: *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu: Plzeň 9.-12. února 1988*. 2. díl. Plzeň, 1989. s. 351–354.

²⁰ ЯРЦЕВА, В.Н. *Лингвистический энциклопедический словарь* [online]. Москва: Советская энциклопедия, 1990 [cit. 2017-07-28]. ISBN 5852700312. s. 43. Dostupné z: <http://tapemark.narod.ru/les/043c.html>

²¹ ХИМИК, В.В. *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*. Санкт-Петербург: Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. ISBN 584650003x. s. 13

vysvětlují, co konkrétní výraz znamená.²² Mluví se proto občas o tom, že argoty mizí a zanikají, především tomu tak bylo v období do 80. let 20. století.

Jazyk drogově závislých, jako jedna z mála oblastí, je dodnes zaměřený na utajování. Proto z pohledu některých českých lingvistů, jako jsou například K. Kamiš²³ a F. Uher²⁴, patří mluva narkomanů právě k argotu. Dané téma je aktuální a v roce 2014 tomu věnovala svou diplomovou práci studentka Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě Bc. Jana Rausová, kde dospěla k závěru, že i v dnešní době „převážná část uživatelů drogového sociolektu jej používá s cílem utajit obsah řečeného“ a „většina drogových sociolektismů je ostatním uživatelům jazyka nesrozumitelná“.²⁵

2.2.3.3. Slang

V dnešní době se při komplexním hodnocení jazyka a jeho útvarů stávají slangy předmětem zájmu kompletnějšího zpracování a zkoumání jazykovědců. Musíme proto v této práci podrobněji probrat problematiku chápání a definici slangu jako takového.

Slangy jsou dost mladé a proměnlivé jazykové útvary, které jsou charakteristické svojí unikátní slovní zásobou. Ve slovníku základních jazykovědných pojmů je slang definován jako „svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné nebo hovorové vrstvy speciálních pojmenování (jednoslovných a frazémů), realizované v běžném, nejčastěji polooficiálním a neoficiálním jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či zájmové sféře.“²⁶ Tato definice se vztahuje k širšímu smyslu pojmu slang, který se však dá chápat dvěma smysly. V užším se jedná pouze o mluvu skupiny lidí, která je spojená určitým zájmem. Nová slova se v tomto

²² ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6612-9. s. 27–28.

²³ KAMIŠ, K. Argotický sociolekt abuzorů na pozadí drogové scény. In *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1989.

²⁴ UHER, F. Nová modifikace argotu? K charakteristice výrazů z oblasti narkomanie. In *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1989.

²⁵ RAUSOVÁ, Jana. *Mluva drogově závislých*. Ostrava, 2014. Diplomová práce. Ostravská univerzita v Ostravě. Fakulta filozofická. Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Lucie RADKOVÁ.

²⁶ PASTYŘÍK, Svatopluk a Václav VÍŠKA. *Základní jazykovědné pojmy: (výběrový slovník lingvistické terminologie)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 8070415711. s. 53

případě vytvářejí z potřeby expresivního vyjadřování pojmů již existujících, v důsledku čehož vzniká hodně synonymních výrazů.

Samotný pojem slang je ve srovnání s pojmy argot a žargon nejmladším. Poprvé bylo slovo doloženo v r. 1758, ale široce začíná být užíváno v 19. století v Anglii.

Slangy, na rozdíl třeba od profesní mluvy, jsou více emocionálně a expresivně zabarvené, což je důsledkem toho, že jsou zásadně nespisovnými prostředky. Profesionalizmy se ale vyskytují v písemných projevech, protože se často dostávají do odborné terminologie.

Známý český lingvista Jaroslav Hubáček, který věnoval nespisovné mluvě a slangu hodně vědeckých prací, ve svém díle *O českých slanzích*²⁷ uvádí, že jednoznačně definovat pojem slang je dost problematická otázka, protože není jednoznačně pojímán jak v domácí literatuře, tak i v zahraničí. V normativní České mluvnici je slang však charakterizován jako „soubor jistých speciálních názvů a obrátů, kterých se užívá v běžném styku mezi členy pracovního nebo zájmového společenství kromě příslušné terminologie“.²⁸ V této definici se tedy profesní terminologie vylučuje z množství prostředků patřících k slangu. Jde o rozlišení profesní mluvy a slangu. V dřívější době však toto rozlišování neexistovalo a mluva příslušníků stejného povolání patřila k slangu.

Ruská lingvistika termín slang používá nejčastěji jako synonymní výraz k termínu žargon, který je v ruštině univerzální. Důkazem tomu může sloužit i výklad pojmu slang ve výkladovém slovníku, který zní jako „сленг (англ. slang) — 1) то же, что жаргон (в отечественной литературе преимущественно по отношению к англоязычным странам). 2) Совокупность жаргонизмов, составляющих слой разговорной лексики, отражающей грубовато-фамильярное, иногда юмористическое отношение к предмету речи“.²⁹ Většinou je spojován s řečí mládeže, kde hlavním cílem není utajování jazyka a významu projevu, ale zjednodušení a citové zabarvení komunikace.³⁰ Dnes je pojem slang pojímán ruskou lingvistikou i v širším slova smyslu a je používán různými věkovými a sociálními skupinami lidí.

²⁷ HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979.

²⁸ HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Česká mluvnice*. 3. vyd., v SPN. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970. Vysokoškolské učebnice. § 5, odst. 2b a § 213, odst. 4

²⁹ ЯРЦЕВА, В.Н. *Лингвистический энциклопедический словарь* [online]. Москва: Советская энциклопедия, 1990 [cit. 2017-07-28]. ISBN 5852700312. s.461. Dostupné z: <http://tapemark.narod.ru/les/461a.html>

³⁰ Tamtéž

U V. V. Khimika najdeme označení slangu jako *interžargonu*³¹, odkazuje se při tom na práce B. A. Serebrennikova³², L. I. Skvorcova³³ a L. P. Krysina³⁴. Takové označení vysvětluje tím, že slang neobsahuje prostředky chápané jen velice malou skupinou lidí, jako třeba argotizmy, a mluvčí slangu nemají omezenou sociální orientaci: mohou to být představitelé různých povolání, různého sociálního postavení a vzdělání, různého věku a pohlaví. Slangové prostředky jsou více známy širokými vrstvy obyvatel, jsou aktivně používány nejen v každodenní komunikaci, ale i v literatuře a médiích.

Zatímco čeští jazykovědci v běžném označení dávají přednost pojmu slang, jejich ruští kolegové více využívají francouzský termín žargon.

Osud slangových výrazů a slov není stejný: některé z nich se s časem natolik uchycují, že přecházejí do běžné mluvy; jiné existují jen po nějakou dobu a pak zanikají, a pak jsou ty, které zůstávají slangovými v užití několika generací mluvčích, ale neposouvají se do mluvy běžné.

³¹ ХИМИК, В.В. *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*. Санкт-Петербург: Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. ISBN 584650003x. s. 14

³² СЕРЕБРЕННИКОВ, Б. Ф. Территориальная и социальная дифференциация языка. In: *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка*. Москва: Наука, 1970. s. 495

³³ СКВОРЦОВ, Л.И. Литературный язык, просторечие и жаргон в их взаимодействии. In: *Литературная норма и просторечие*. Москва: Наука, 1977. s. 29–31.

³⁴ КРЫСИН, Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. Москва: Наука, 1989. s.109.

3. Mluva mládeže a její definice v české a ruské lingvistice

Jako zvláštní jazykový pojem se vymezuje mluva mládeže. Definice a chápání daného jazykového jevu není sourodá a jednoznačná, což přináší komplikace při jeho zkoumání. Ruská lingvistika klasifikuje většinou mluvu mládeže jako samostatný jazykový útvar a používá pro jeho označení dva zcela synonymické a zaměnitelné pojmy: mládežnický žargon (*молодёжный жаргон*) a mládežnický slang (*молодёжный сленг*). E. V. Mitrofanov a T. G. Nikitina tak například píšou, že *„Под молодежным сленгом понимается совокупность постоянно трансформирующихся языковых средств высокой экспрессивной силы, которые используются в общении молодыми людьми, состоящими в фамиллярных, дружеских отношениях.“*³⁵ Jak už bylo zmiňováno v předchozí kapitole, tady je zdůrazněna vysoká expresivita dané mluvy a sféra použití mládežnického slangu je omezena na familiární a kamarádské vztahy, což znamená, že nemůžeme k mluvě mládeže řadit každý projev mezi příslušníky této věkové kategorie.

Už z názvu daného jazykového útvaru vyplývá, že jeho užití určuje především faktor věku. Důležitou otázkou je pak vymezení věku mluvčích a jejich zařazení do kategorie mládež. Pokud se zase obrátíme k vědeckým pracím ruských lingvistů, zjistíme, že věkové hranice uživatelů daného sociolektu nejsou přesně určené a kolísají od 6–7 let až do 35.³⁶ Dle názoru L. P. Krysina k „mluvčím mládežnického žargonu“ patří studující a pracující mládež (studenti vysokých a středních škol, absolventi, mladí specialisté) a zčásti mladá inteligence ve věku 22 až 35 let.³⁷ Jak vidíme, horní hranice je stanovena na úrovni 33 až 35 let a za dolní je považován věk studentů středních škol (15–16 let). Jiný názor zastupuje E. V. Uzdinskaja: *„Молодёжный жаргон – это особый подъязык в составе общенационального языка, используемый людьми в возрасте от 14 до 25 лет в непринуждённом общении со сверстниками.“*³⁸

³⁵ МИТРОФАНОВ Е. В., НИКИТИНА Т. Г. *Молодёжный сленг: опыт словаря*. Москва: Из глубин, 1994.

³⁶ АНИЩЕНКО, О. А. *Генезис и функционирование молодежного социолекта в русском языке национального периода*. Москва: Флинта, 2010. ISBN 978-5-9765-0915-3. s. 56.

³⁷ КРЫСИН, Л. П. *Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка*. Москва: Наука, 1989. s. 79.

³⁸ УЗДИНСКАЯ, Е. В. Семантическое своеобразие современного молодежного жаргона. In: *Активные процессы в языке и речи*. Саратов: Издательство Саратовского университета, 1991. s. 28.

Věkové hranice se tedy zužují na 14 až 25 let. Tuto myšlenku podporují také M. M. Kopylenko³⁹ a E. M. Beregovskaja⁴⁰.

V české lingvistice pojem slang mládeže není tak ustálený a rozšířený. Za jazyk mládeže jsou považovány „specifické jazykové prostředky celonárodního jazyka, kterých užívá mládež rozličných sociálních a zájmových skupin a věkových stupňů mužského i ženského pohlaví od 6 do 25 (30) let v soukromém komunikačním styku a neoficiálním prostředí.“⁴¹ Pokud porovnáme hlediska ruských a českých jazykovědců, zjistíme, že se v obou zemích při definici mluvy mládeže mluví o neoficiálnosti projevů, věkové hranice jsou také dost podobné a jsou skoro identické. Pokud to shrneme, patrný rozdíl, jak už bylo zmiňováno, je tedy jenom v odborné terminologii. Čeština nejčastěji definuje daný jazykový jev jako mluvu mládeže či jazyk mládeže⁴², ruština užívá synonymických termínů *молодёжный жаргон/сленг* (mládežnický žargon/slang).

³⁹ КОПЫЛЕНКО М. М. О семантической природе молодёжного жаргона. In: *Социально-лингвистические исследования*. Москва, 1976. s.79.

⁴⁰ БЕРЕГОВСКАЯ, Э. М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование. In: *Вопросы языкознания*. Москва: Наука, 1996. s.35.

⁴¹ JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1984. s. 2.

⁴² S pojmem slang mládeže se však potkáme třeba u Jaroslava Hubáčka (1979, s. 84)

4. Studentský slang

Studentský slang je specifickou vrstvou lexikální zásoby jazyka nespisovného, která slouží především pro komunikaci mezi studenty vyšších a středních škol. J. Štěpán definuje studentský slang jako „nespisovnou slovní zásobu v mluvě studentů, jež označuje jevy ve studiu a studentském prostředí a kterou studenti užívají v běžném (zejména neformálním) mluveném styku.“⁴³

Hlavním rysem studentského slangu je velká proměnlivost a často omezenost na konkrétní menší skupinu uživatel (např. podle školy, oboru, města apod.) Studentský slang je nezbytnou součástí širšího pojmu slang mládeže a je s ním ve stálém kontaktu, protože mluvčí obou těchto jazykových útvarů jsou často stejní.

Každoročně nastupují stovky nových studentů a studenti starších ročníků absolují školy a odcházejí. Právě s tímto střídáním je spojena proměnlivost studentského slangu. Některé výrazy jsou omezeny konkrétním ročníkem nebo i časově omezené v rámci jedné jediné události. Jiné slangové prostředky jsou naopak stabilní a jsou užívány po dlouhá léta (důkazem mohou být slangové slovníky). Jako příklad lexikální omezenosti studentského slangu mohou sloužit pojmenovávání předmětů a specifických názvů, které využívají studenti různých škol a většinou je význam těchto výrazů srozumitelný pouze pro studenty konkrétního typu školy.

Specifické je i tvoření studentského slangu. Nová slova tvoří a používají mladí lidé, kteří ještě nemají tolik sociálních a kulturních omezení a tabu jako lidé dospělí. Jejich způsob vyjadřování se vyznačuje svou velkou expresivitou a citovým zabarvením, občas je dokonce hrubý a krutý, uplatňuje se tu i snaha o odlišnost a originalitu, porušení ustálených a obecně přijímaných postojů a norem a snaha o seberealizaci.

Z jazykového hlediska má na tvoření studentského slangu vliv ve značné míře jazyková hravost a úsilí o konfrontaci s jazykem spisovným. Setkáváme se v něm proto se značnou synonymií, která často přechází do oblasti neotřelého vyjadřování expresivního.⁴⁴

Existuje zároveň slang školní neboli žákovský, který se užívá ve školním prostředí základní školy a jeho mluvčí jsou mladší než uživatelé slangu studentského. Mezi těmito dvěma slangy existuje viditelný vztah: mají některé společné rysy jako jsou např. způsoby tvoření, spojuje je

⁴³ ŠTĚPÁN, Josef. K dynamice současného studentského slangu. In: *Sborník přednášek ze 4. konference o slangu a argotu 1, Plzeň 9.–12. února 1988*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 149.

⁴⁴ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. 1 vyd. Ostrava: Profil, 1988, s. 23.

i společné slangové výrazy, jedná se hlavně o názvy předmětů a učitelů. Školský slang má ale menší slovní zásobu. S posunem žáku ze školy základní na střední a vysokou putují i některé výrazy do slangu studentského.

Lexikum studentského slangu vzniká různými způsoby, jak těmi nejrozšířenějšími, tak i méně častými. Nejčastěji nová pojmenování vznikají pomocí tradičního odvozování (*tělárna, drbárna, občanka, училка, общага, физрук*), poměrně často se vyskytuje mechanické krácení a metateze (*medyna, biola, říd'a, ned, npenod, дэзэ*), přenesení slovního významu, především metaforické (*koule, hustit, bomba, пень, кабан, инала*) a přejímání z cizích jazyků (*biflovat, šerif, англиш, гёрла, дэнс*).⁴⁵

Vzhledem k tomu, že studentský slang je dost dynamický a proměnlivý, klasické slovníky občas nezvládají zachycovat veliké množství prostředků, které používají studenti a mládež. Na pomoc v dnešní době přicházejí internetové online slovníky, kde je možnost momentálního přidání výrazů do databáze. V češtině tak můžeme najít *Slovník studentského slangu*⁴⁶ a slovník *Český slang/Studentský*⁴⁷. V prvním slovníku dokonce můžeme sledovat datum přidání konkrétního výrazu.

Na ruském internetu též nalezneme podobné slovníky, jsou to například *Словарь сленга/Молодежный сленг*⁴⁸, kde jsou ke každému slovu navíc uvedeny veškeré synonymické slangové výrazy, *Словарь молодежного слэнга*⁴⁹, kde existuje možnost hodnocení každého slova a jeho výkladu, a *Словоново*⁵⁰, kde kromě studentských výrazů a slangismů mládeže najdeme i jiné slangové výrazy.

⁴⁵ Více o vzniku slangový názvu v kapitole 5.

⁴⁶ *Slovník studentského slangu* [online]. Gymnázium J. V. Jirsíka: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://www.gjvimazaci.wz.cz/slang/>

⁴⁷ *Český slang/Studentský* [online]. Wikikhihy: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: https://cs.wikibooks.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%BD_slang/Studentsk%C3%BD

⁴⁸ *Словарь сленга/Молодежный сленг* [online]. Slanger.ru: ©2012 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://slanger.ru/?mode=library&r_id=3

⁴⁹ *Словарь молодежного слэнга* [online]. Словарь молодежного слэнга: ©2015 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://teenslang.su>

⁵⁰ *Словоново* [online]. Словоново: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://slovonovo.ru/>

5. Způsoby obohacování slangové slovní zásoby

Slang je, stejně jako i jazyk, podobný živému organismu, který se pořád proměňuje a vyvíjí se. Tvoření slangové slovní zásoby (jak v ruštině, tak i v češtině) má stejná pravidla a postupy jako při šíření ostatních jazykových útvarů národního jazyka, tzn. že neexistují žádné zvláštní procesy a postupy. Slangový lexikon tvoří především podstatná jména a slovesa, v menší míře přídavná jména a jen zřídka příslovce.

J. Hubáček⁵¹, který dost podrobně rozpracoval otázku slangové slovní zásoby a způsoby jejího obohacování, vymezil dva základní druhy postupů tvoření slov ve slanzích: transformační (slovotvorné) a transpoziční (používá hotové výrazy). Mezi transformační postupy patří derivace, kompozice, abreviace, mechanické krácení a metateze. Transpozičními jsou sémantická derivace, metaforické přenášení, metonymické přenášení, tvoření víceslovných pojmenování a přejímání z cizích jazyků.

V další části teorie se podrobněji podíváme na jednotlivé způsoby a budeme se opírat o díla J. Hubáčka. Ruské příklady postupů jsou inspirovány pracemi V. V. Khimika⁵² a E. M. Beregovské⁵³.

⁵¹ HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. 1 vyd. Ostrava: Profil, 1988, s. 14–20.

⁵² ХИМИК, В.В. Морфологическое словообразование. In: *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*. Санкт-Петербург: Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. s. 130–157. ISBN 584650003x.

⁵³ БЕРЕГОВСКАЯ, Э. М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование. In: *Вопросы языкознания*. Москва: Наука, 1996. s.32–41.

5.1. Postupy transformační

Transformační postupy, kterým se jinak říká slovotvorné, slouží k rozšiřování a obohacování jazyka. Slangové názvy se tvoří odvozováním, skládáním, zkracováním, metatezí a mechanickým krácením.

5.1.1. Odvozování

Odvozování, neboli derivace, je nejčastějším způsobem tvorby jak slangových výrazů, tak i slov obecně. U slangu je téměř vždycky realizováno pomocí přípon, především produktivních sufixů.

5.1.1.1. Podstatná jména

Slangová substantiva patří do různých významových a slovotvorných kategorií, jako jsou:

5.1.1.1.1. Názvy osob

Konatelská, nejpočetnější kategorie slangových názvu osob, jsou odvozovány od jmenného základu:

V češtině: nejfrekventovanějšími příponami jsou -ař, -ář, a -ák (*trojkař, matykář, umprumák*), méně používanými jsou sufixy -ista, -(n)ík, -ovec, -as, -a (*filatelista, těžkotonážník, luninovec, říd'as, posada*).

V ruštině: -шик, -ник, -ик, -ушник, -арь, -ач, -ак/як, -ан, -ист, (*майданик, форточник, тупик, домушник, тихарь, лохмач, блатняк, мудак, политикан, приколист*).

Činitelská, počet kterých není moc velký, se tvoří sufixací

V češtině: -ák (*študák, profák*), méně často příponami -l, -oun, -ař, -č, -Ø, -ník, -íř, -a (*pinkal, bifloun, blokař, palič, šprt, přídveřník, švencíř, máza*)

V ruštině: -ак/як, -ягя -щик, -ач, -л(о), -л(а), (*корчак, бродяга, мудак, мойщик, смехач, подлипало, водила*).

Jedná se tedy o substantiva mužského rodu, většina z nich jsou obourodá, od některých se dá ale vytvořit rod ženský.

Přechýlené názvy ženského rodu se tvoří od tvarů mužských pojmenování hlavně pomocí přípony -ka (*matykárka*), řidčeji -ajzna, -(n)ice, (*šťabajzna, kádrovnice*).

V ruštině: -ица, -иха, -уха, -чка, -ша, (*кольщица, повариха, классуха, химичка, директорша*).

5.1.1.1.2. Názvy prostředků

Jedná se především o pojmenování předmětů, míst a věcí sloužících k nějaké činnosti. Tvoří se v první řadě jako odvozeniny od slovesného základu (deverbativa) a v menším počtu jako odvozeniny od jmenného základu (denominativ). Nejpoužívanější přípony jsou:

V češtině: u deverbativ -ák, -ka, -čka, (*blafák, kontrolka, lapačka*), méně často -č, -oun, -ér (*klepáč, blafoun, markér*); u denominativ jsou to sufixy -ák, -ka, -ovka (*živák, sternálka, datumovka*), ale ojediněle i -áč, -ař, -ička, -ník, -ice, -ina, -a (*okurkáč, zrnkař, hygienička, luftník, poutnice, šupina, cvaja*).

V ruštině: -ло, -уха, -аха, -ка, -он (*лепило, чернуха, опираха, стиралка, выпивон*).

5.1.1.1.3. Názvy zdrobnělé

Vzhledem k tomu, že tato slovotvorná kategorie je modifikační, často vyjadřují expresivitu a city, zřídka je to věcné vyjádření. Tvoří se sufixy:

V češtině: -ek, ík, -íčko, -(ič)ka (*dělnásek, majzlík, laničko, denička, lorka*).

V ruštině: -ик, -ок, -чик, -юшка, -овинк (*мелик, тельчик, фиgienюшка, дибильчик, фиговинка*).

5.1.1.1.4. Názvy nositelů vlastnosti

Jsou to zejména názvy věcné, které vznikly ze základu podstatných a přídavných jmen, často se jedná o univerbizaci. Využívá se přípon:

V češtině: -ák, -ka, -ovka (*druhák, škrobák, gibsonka, časovka*), méně užívané jsou -an, -áč, -as, -ina -a, -ice, -ina, -ula, -ice (*prašan, maskáč, kratas, bejbina, erena, třídnice, žákula*).

V ruštině: -н(ик), -як, -ак, -ка, -уха, -ач (*эмпетришник, крупняк, общак, стиралка, теплуха, курсач*).

5.1.1.1.5. Názvy místní

Tvoří se na základě jmen, v menším počtu na základě sloves. Slouží pro pojmenování míst a váže se na jinou substantii, děj či vlastnost. Uplatňují se přípony:

V češtině: -ka, -na (včetně variant: -árna, -ovna, -erna), -ák, -ovka (*pévéeska, sesterna, nalejvárna, šparglovna, šiferna, apelák, placovka*) v některých případech i -iště (*kulátiště*).

V ruštině: -ак, -уха, -арь, -ага, -ка, -ик, -ло, -он, -овка (*дальняк, городуха, педарь, общага, дурка, крезовник, залипало, гужон, заводиловка*).

5.1.1.1.6. Názvy dějů

Jedná se o substantiva s významem děju, odvozují se proto ze slovesných základů pomocí přípon:

V češtině: -ní, -tí (jde o nejproduktivnější způsob tvoření: *faulování, ofajfkování, exnutí, upísknutí*), pak následuje přípona -(č)ka (*sdělavka, dorážeka*), v menší míře -nda, -ina, -ismus, -izace, -ství, -ctví, -Ø (*šoulanda, slezina, vložák, recesismus, maršrutizace, lanařství, umprumáctví, brept*).

V ruštině: -уха, -ка, -овка, -лово, -ина, -ние, - Ø (*заваруха, впуска, рубиловка, кидалово, писанина, залипание, улёт*).

Při kompletním zkoumání derivací slangových výrazů docházíme k závěru, že se z velkého počtu sufixů, jež využívá národní jazyk, využívají jen některé. Nejpoužívanějšími v češtině jsou přípony -ka (a další varianty), -ař/ář, -ak, -ní/tí, s jejichž pomocí se tvoří přibližně osmdesát procent všech substantiv slangové slovní zásoby. V ruštině to jsou přípony -ик, -ак, -уха, -ка. Tyto sufixy rovněž slouží univerbizaci (jednoslovný výraz místo sousloví).

5.1.1.2. Slovesa

Na rozdíl od substantiv jsou slovesa zastoupena v slangovém lexikonu v menším počtu. Odvozují se jednak sufixálním způsobem ze jmenných základů (jak domácích, tak i cizích), jednak prefixálním způsobem ze sloves.

Nejužívanějšími příponami jsou:

V češtině: -ova s významem „vytvářet to, co znamená substantivum, od kterého je sloveso odvozeno“ (např. *fajfkovat, falcovat, faulovat*) nebo ve významu „užívat věci jako prostředky

a nástroje“ (např. *laníčkovat, špachtlovat, štokrovat*), -i s významem „chovat se nebo dělat něco dle substantiva“ (*chatařit, muškařit, lanařit*). Méně užívané jsou sufixy -nu//nou a -a.

V ruštině: -ова, -ови, -а, -и, -е, ива/ыва, -ну (*понтовать, котовить, шмонать, фармить, ботанеть, закидывать, хайпануть*).

Prefixálním způsobem se nejčastěji označuje slovesný vid a obměňuje se význam základového slovesa. Používají se předpony:

V češtině: -na, -pod, -pře, -při, roz, -o, -od, -u, -s, -z, -za, -vy (např. *odfajfkovat, přešaltovat, skuplovat, zpriorovat, upísknout, zašvenkovat* atd.)

V ruštině: на-, за-, вы-, при-, пере-, про-, об-, от-, по-, до-, у-, с-, в-, рас-/раз- (např. *прифармить, перешмонать, застолбить, обдолбать* atd.) a také postfix -ся/сь (*накидываться, обдолбываться, оттягиваться*).

5.1.1.3. Přídavná jména

Adjektiva se ve slangu vyskytují v menším počtu než substantiva a jde zpravidla o přivlastňující celému druhu. Adjektiva vznikla ze jmenného základu (*stavbacký, kolejácký*) nebo ze slovesného základu především jako přídavná jména dějová z trpných přičestí (*dištancovaný, vyšmelcovyný*) a deverbativa účelová (*koníčkováci, falcovací*). V ruštině najdeme též denominativa (*крэзовый, понтовый*) a deverbativa (*обдолбанный, накиданный*).

5.1.2. Skládání

Skládání, neboli latinsky kompozice, je méně užívaným způsobem tvoření slangových výrazů. Často jsou to hybridní složeniny, které využívají mezinárodní slovní základy jako např. auto, foto, elektro, moto, radio aj. (*autoduše, fotosnímek, elektročas, motokolo, rádioobchod*). Hlavní motivací tohoto typu slovo tvorby je univerbizace (snaha o jednoduché jednoslovné vyjádření).

Specifikou slangových složenin je to, že jsou zastoupené pouze složeninami vlastními určovacími (nejsou teda složeniny nevlastní a složeniny vlastní přiřadovací).

Příklady z češtiny: *podržtašku, dvoukolák, vozohonec, lapiduch*.

Příklady z ruštiny: *чайлдфрии, кайфожёр, автоклякса*.

5.1.3. Zkracování

Zkracování, neboli abreviace, slouží k vytváření slov z několikaslovných spojení. Motivací abreviace je jazyková ekonomie. Vznikají tak zkratková slova, zkratky iniciálové (z počátečních písmen, např. EU), zkratky frekventovaných slov a slovních spojení (atd., např., tzn., atd.), oficiální zkratky vědeckých a akademických titulů (PhDr., MUDr.). V slangu tak vznikají slangová zkratková slova a iniciálové zkratky.

5.1.4. Mechanické krácení

Mechanické krácení má za motivaci snahu o krátké a zvukově jednoduché vyjádření. Spolu s metatezí se nachází na rozmezí transformačních a transpozičních postupů. Při mechanickém krácení se nemění význam slova, ale pouze jeho podoba: dochází k menšímu počtu slabik, zjednodušeným souhláskovým skupinám, rozsáhlému užívání otevřených slabik. Často je využíváno v kombinaci s derivačními postupy (přidávání přípon -ák, -ář apod.)

5.1.5. Metateze

Tímto slovotvorným postupem, stejně jako mechanickým krácením, je význam slova jen modifikován. Existuje řada motivací: snaha o změny vedoucí ke dvojsmyslům, snaha o jinou jazykovou podobu, zvukové zvýraznění, jazykovou hravost apod. K tomuto typu slovotvorby patří i tzv. expresivní homonyma, jde o deformace, které se prakticky ztotožňují s neexpresivními výrazy, které mají úplně odlišný význam (např. *kejtra*, *kytka* (*kytara*)).

5.2. Postupy transpoziční

Při transpozičních postupech se využívá názvu již existujících, kde se jen přenáší význam slov. Mezi tyto postupy patří tvoření sémantické (metaforické a metonymické), víceslovná pojmenování (sdružená pojmenování a frazeologismy) a přejímání z cizích jazyků.

5.2.1. Tvoření sémantické

5.2.1.1. Metaforizace

Pomocí metaforických postupů vzniká hodně nových slangových výrazů. Nutnost vyjadřování nového jevu, u které si všímáme podobnosti s jevem již existujícím a označeným, je motivací metaforizace. Dalším důvodem vzniku slangových výrazů je potřeba expresivního vyjádření, v tomto případě se přenáší nejen význam slova, ale i citové zabarvení.

Metaforizmy vznikají na základě vnější podobnosti, zjevné vlastnosti nebo znaku, velikosti, barvy, tvaru atd. Používají se názvy z oblasti živočišné (názvy zvířat, ptáků, brouků a dalších živočichů), názvy osob (jak obecných, tak i vlastních); pak se užívá významově vzdálených významových kategorií jako jsou názvy hudebních nástrojů, názvy potravin, názvy domácích potřeb a nádobí, názvy oblečení a obuvi a další běžné názvy, jež používáme v každodenní komunikaci.

Velký rozdíl mezi původním významem slova a významem realizovaným v metaforickém pojmenování je obvykle očekáváním významové jednoznačnosti v konkrétním slangovém prostředí, protože se v původním smyslu vyskytuje název jen ojediněle.

5.2.1.2. Metonymizace

Přenášení významů slov pomocí metonymizace není ve slangu tak časté, jako přenášení metaforické. Metonymické slangové názvy vznikají na základě přenosu označování na jiný subjekt nebo jev, který má s původním subjektem nebo jevem věcnou souvislost nebo spojitost. Mezi nejpočetnější metonymické názvy patří ty, které byly vytvořeny z víceslovných pojmenování (jedná se o snahu o zjednodušené vyjadřování neboli univerbizaci). Patří sem i názvy vzniklé z původního značkového určení nebo názvy s méně výraznou motivací.

5.2.1.3. Víceslovná pojmenování

Méně častý způsob vzniku slangových názvů je tvoření víceslovných pojmenování (sdružených a frazeologismů). Slangové frazeologismy nominální (sousloví) se vyskytuje docela sporadicky. Často se slangová sousloví nachází na přechodu k odborným pojmenováním (horký vůz, zelená ulice). Uplatňují se při tvoření některých sousloví i přenášení slovního významu.

Více frekventovaným je tvoření frazeologismů verbálních. Jde o ustálené slovní spojení, kde je hlavním slovem sloveso a jedno ze slov ztrácí svůj význam nebo získává význam nový, často přenesený. Ve slangu frazeologismy slouží k vyjadřování nějaké specifické činnosti.

5.2.2. Přejímání z cizích jazyků

Při tomto způsobu slovotvorby se z cizích jazyků přejímají již existující názvy a probíhá jejich adaptace do jazyka místního. Lze vyjmenovat řadu příčin tohoto procesu obohacování slangové slovní zásoby: nedostatek domácích výrazů pro vyjádření konkrétního jevu či věci, snaha o zjednodušené pojmenování víceslovných a nevýrazných domácích názvů, úsilí o expresivní a citově zabarvené vyjádření, snaha o dodržování užití tradičního přejatého názvu, který posiluje pocit jazykového, sociálního a společenského splynutí.

Při přejímání se slova upravují a přizpůsobují domácí slovní zásobě, a to jak po stránce zvukové, tak i sémantické a morfologické. Funguje to jak v češtině, tak i v ruštině. Od výpůjček se pak odvozují další slova a tím pokračuje proces slovotvorby.

Hodně přejatých výrazů v češtině pochází z němčiny, jedná se však spíše o starší slangové výrazy, nebo o obnovu těchto názvů. Největší množství takových pojmenování patří do kategorií názvů prostředků (např. *cajgr*, *špona*, *lágr*, *hylvna*, *vingl*), názvů dějů (např. *špajzovat*, *forykovat*, *klencák*), názvů osob (*hajcr*, *štajgr*, *untrman*) a do dalších kategorií.

Za doby komunismu byla používána spousta názvů, které pocházely z ruštiny (*dežurný*, *maršrúta*, *puťovka*). V současné době se nejvíce přejímají výrazy z angličtiny (např. *derik*, *fiftyfifty*, *šeping*, *faul* a další).

Na ruštinu měla velký vliv v 18. a 19. století nizozemština, francouzština a němčina. Bylo to spojeno především s vládou Petra Velikého, který, jak se říká v Rusku, „otevřel okno do Evropy“. Navázala na to pak doba osvětlení Kateřiny Veliké, kdy se představitelé vyšších vrstev společností zajímali o díla německých a francouzských filozofů. V dnešní době má na

ruský slang největší vliv angličtina, a to konkrétně americká podoba tohoto jazyka. Je to spojeno především s tím, že většina žáků a studentů dnes studuje angličtinu jako cizí jazyk (když za doby komunizmu to byla převážně němčina), s rozpadem Sovětského svazu a otevřením hranic v Ruku prudce nabírala na popularitě americká kultura (filmy, seriály, hudba, počítačové hry). Do Ruska začali jezdit zahraniční turisté a Rusové zároveň dostali možnost volného cestování.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Srovnání české a ruské slovní zásoby

V teoretické části bakalářské práce se zaměřím na porovnání české a ruské slovní zásoby, způsobů tvoření a existenci slangových výrazů ke konkrétním pojmům. Základním materiálem pro analýzu byly údaje získané pomocí elektronického dotazníku, který byl vytvořen speciálně pro potřeby bakalářské práce. Pro daný výzkum byla zvolena platforma Google Form, protože je dostupná jak v české, tak i v ruské jazykové verzi, má jednoduchý software a umí zpracovávat odpovědi do grafů. Navíc dává možnost přidání otázek s volbou odpovědi z předložených nebo vlastní odpovědi. Text české verze dotazníku je k dispozici v **příloze 1**, ruská verze dotazníku je v **příloze 2**.

Celkem se průzkumu zúčastnilo 49 studentů, 18 z Česka a 31 z Ruska. Věk respondentů je 20 až 32 let⁵⁴. V České republice vyplňovali odpovědi studenti především z Prahy a Ostravy, byli to většinou studenti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Pedagogické fakulty Ostravské univerzity. Mezi respondenty byli i studenti Vysoké školy ekonomické, Vysoké školy chemicko-technické, Českého vysokého učení technického a Vysoké školy finanční a správní.

Geografie ruských respondentů je širší, většina studentů byla z Jekatěrinburgu, Petrohradu, Tumeni a Čeljabinsku. Mezi nejzastoupenější univerzity patří Petrohradská statní univerzita (Санкт-Петербургский государственный университет), Tumeňská statní univerzita (Тюменский государственный университет), Čeljabinská statní univerzita (Челябинский государственный университет) a Uralská statní právnická univerzita (Уральский государственный юридический университет). Dotazníku se zúčastnilo i několik studentů dalších univerzit: Petrohradské statní chemicko-farmaceutické akademie (Санкт-Петербургская государственная химико-фармацевтическая академия), Sverdlovské akademie umění a kultury (Свердловский Колледж Искусств и Культуры), Uralské statní ekonomické univerzity (Уральский государственный экономический университет), Petrohradské statní stavitelské univerzity (Санкт-Петербургский государственный архитектурно-строительный университет), Omské statní lékařské univerzity (Омский медицинский государственный университет), Kazaňské univerzity financí a ekonomie

⁵⁴ Pouze dva respondenti byly starší dvaceti sedmi let.

(Казанский финансово-экономический институт), Permské národní výzkumné polytechnické univerzity (Пермский национальный исследовательский политехнический университет) a Magnitogorské státní univerzity (Магнитогорский государственный университет).

Co se týče pohlaví, tak se dotazníku většinou zúčastnily ženy, a to jak v České republice, tak i v Rusku. U českých respondentů muži činili třetinu respondentů, u Rusů jich byla pouze čtvrtina (viz. diagram).

Pohlaví:

18 odpovědí

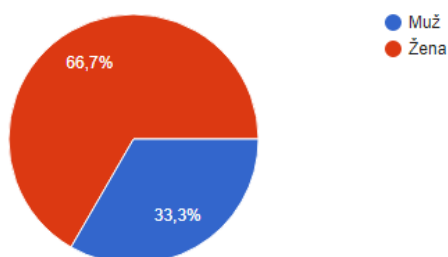

Diagram Pohlaví z výsledků dotazníku ČR

Пол

31 odpovědí

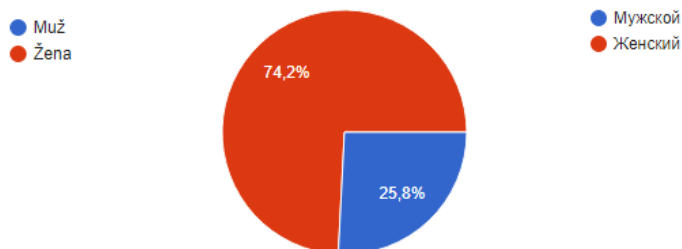

Diagram Pohlaví z výsledků dotazníku RF

Celý dotazník byl rozdělen na 9 různých částí, kde respondenti měli napsat slangové názvy k uvedeným pojmům. Byly to následující kategorie: názvy škol, názvy školních předmětů, názvy osob, názvy prostor a místností, názvy spojené s výukou, názvy spojené s technikou, lidské vlastnosti, názvy spojené s každodenním životem a vlastní slangové výrazy, kde studenti měli možnost napsat slangové prostředky, které nepatřily k žádné z kategorií, ale dle jejich názoru patří ke studentskému životu.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění slangových prostředků, které studenti znají. Nebylo bráno v úvahu, jestli tyto prostředky patří k aktivní nebo pasivní slovní zásobě respondentů. Kompletní výsledky dotazníku byly zpracovány do tabulek a jsou k dispozici v **příloze 4**.

6.1. Názvy škol

První kategorií dotazníku byly názvy škol a fakult. Celkem tu měli studenti 20 různých výrazů, ke kterým měli uvést slangové názvy: základní škola, gymnázium, názvy středních škol (ekonomická, výtvarná, pedagogická, konzervatoř aj.), univerzita (včetně konkrétních názvů), názvy fakult (filozofická, lékařská, matematicko-fyzikální aj.). Kompletní přehled slangových prostředků, které studenti uvedli v této kategorii, je uložen v tabulce *I. Názvy škol* (viz. příloha 4.1).

U některých slov byla stoprocentní shoda a všechny odpovědi obsahovaly stejný slangový výraz (střední škola ekonomická – *ekonomka*, střední škola obchodní – *obchodka*, konzervatoř – *konzerva*), u několika bylo jen pár variant (gymnázium – *gympl*, *gymko*; střední škola hotelová – *hotelovka*, *hotelkovka*; медицинский факультет – *мед*, *медику*;). Nejvíce výrazů naopak napsali čeští studenti k pedagogické střední škole (*pajdák*, *pedák*, *peďák*, *peďak*, *peďárna*, *pegečka*), lékařské fakultě (*lékařská*, *doktorská*, *zdravka*, *medárna*, *medici*, *medicina*; *první*, *druhá*, *třetí* (dle 1., 2. a 3. Lékařské fakulty UK)) a infromatické fakultě (*IT*, *infa*, *fit*, *infoška*, *ajtácká*).

Ruští respondenti v průměru uváděli více různých variant slangových názvů než jejich čeští kolegové, nejvíce však ke střední škole zemědělské (*аграрка*, *земельный*, *колхозный*, *сельхоз*, *сельхозка*, *с/х*, *трактористы*, *шарага*) celkem osm výrazů a po sedmi k pedagogické střední škole (*пед*, *педагогичка*, *педобразы*, *педику*, *педик*, *педучилище*, *педулице*) a infromatické fakultě (*ИТ*, *инфо*, *информатики*, *ифотех*, *инэк*, *програмисты*, *компьютерный*).

Pokud porovnáme výsledky ke každému konkrétnímu pojmu, zjistíme, že někdy mají větší slangovou slovní vybavenost studenti z České republiky (u lékařské fakulty devět různých výrazů oproti dvěma v ruštině), jindy zase jejich ruští protějšci (u střední školy obchodní šest oproti jednomu výrazu v češtině). U některých názvů v ruštině zcela chybí odpovědi (výtvarná střední škola a uměleckoprůmyslová) z důvodu, že se daný typ školy nevyskytuje v ruském vzdělávacím systému.

Zajímavým výrazem z ruských výsledků je slovo *шарага*, které, jak se ukázalo, může označovat skoro každý druh střední a vysoké školy, ale nese v sobě buď ironický, nebo hodně negativní význam. Pokud někdo řekne, že je to *шарага*, tak to znamená, že buď daná škola nedává dobré vzdělání, nebo není prestižní.

Další zajímavostí je to, že tvoření slangových výrazů v České republice je ovlivněno regionálním dialektem. Studenti z Ostravy tak psali názvy s krátkou samohláskou *tam*, kde ostatní respondenti měli dlouhou (např. *základka* x *zakladka*, *peďák* x *peďak*).

Pokud se podíváme na výrazy, které uvedli studenti českých vysokých škol, z hlediska slovotvorného, zjistíme, že nejrozšířenějším způsobem vzniku slangových pojmenování pro názvy škol a fakult je mechanické krácení, které je často kombinované s derivačními sufixy. Především jsou to přípony *-ka* (*základka*, *ekonomka*, *vejška*, *obchodka*, *hotelovka*), *-árna* (*medárna*, *pedárna*, *grafárna*), *-ák* (*pajdák*, *peďák*), ojediněle pak najdeme *-ovka* (*karlovka*). Vyskytuje se přenášení slovního významu (*juristi*, *práva*, *medici*), a to i s dalším odvozováním (*hnojárna*, *grafárna*), zdrobněliny (*infoška*, *ukáčko*) nebo i abreviace (*matfyz*). Substantivizace adjektiv je dalším postupem tvoření slangových názvů škol. Hodně se užívají např. výrazy *vysoká*, *střední*, nebo názvy fakult, kde se užívá pouze adjektivní část názvu, např. *právnícká*, *filozofická*, *první*, *druhá*, *třetí* (ve smyslu 1., 2. a 3. lékařská fakulta).

Když porovnáme výše uvedené s výsledky ruského dotazníku, najdeme hodně společných rysů. Znovu je častým způsobem mechanické krácení (*мед*, *пед*, *тип*, *пром*, *универ*) a to i s odvozováním (*-ка*: *вышка*, *юрка*, *началка*). Docela časté jsou zdrobněliny (*унчик*, *педик*, *инстик*), metaforizace (*колхоз*, *программисты*), na rozdíl od češtiny se hodně používá abreviace (*филфак*, *физмат*, *педфак*, *педучилище*).

Zajímavostí je, že při porovnání slangových výrazů z obou jazyků, objevíme ty, které jsou svou podobou a významem skoro identické, jsou to např. dvojice *matfiz* – *матфиз*, *ekonomka* – *экономка*, *vejška* – *вышка*, *konzerva* – *консерва*. Celkem byly odpovědi dost vyvážené ve smyslu, že k některým názvům bylo uvedeno více různých prostředků v češtině, k jiným zase v ruštině.

Co se týče největší frekvence vyskytujících se výrazů, tak v češtině to byly *obchodka* (18), *ekonomka* (17), *gympl* (17), *základka* (17), *hotelovka* (15), *filda* (15), *matfyz* (15)⁵⁵. V ruštině se nejvíce vyskytovaly slangové prostředky *универ* (20), *физмат* (20)⁵⁶, *мед* (18), *началка* (18), *пед* (13), *филфак* (12).

⁵⁵ Pokud budeme počítat čistě fonetickou podobu *matfyz* a *mat-fyz*.

⁵⁶ Stejně jako u výsledků českého dotazníku záleží na tom, zda vnímáme fonetickou podobu, nebo grafickou. Ve druhém případě je výskyt výrazu jenom 13krát.

6.2. Názvy školních předmětů

Dalším okruhem pojmů byly názvy školních předmětů, kterých v dotazníku bylo celkem šestnáct (byly to např. jazyky, literatura, matematika, zeměpis aj.). Respondenti měli však prostor pro vlastní názvy, to znamená, že pokud by podle jejich názoru nějaký školní předmět v seznamu chyběl, tak jej mohli dopsat. Kompletní přehled výsledků dotazníku v dané kategorii je uložen v tabulce II. *Názvy školních předmětů (viz. příloha 4.2).*

Když se podíváme na výsledky dotazníku z hlediska počtu uvedených výrazů, tak zjistíme, že čeští studenti pro označení latinského jazyka vždy uváděli název *latina* a *fýza* pro označení fyziky. V ruském dotazníku najdeme podobné výsledky u slangového názvu předmětu ekonomie (*эконом*) a literatura (*литра*)⁵⁷.

Nejvíce různých názvů naopak najdeme v českém dotazníku u biologie (*bižule, biola, bio, bižola, bioška, přírododůlák*), je jich celkem šest, a po pěti u společenských věd (*občanka, ZSV, socky, sočky, spolovědy*) a českého jazyka (*čeština, čeják, čějina, čédina, čj*). Ruští studenti znali osm různých výrazů pro označení německého jazyka (*немецкий, дойч, дётиш, немчюра, немец, немцы, германский, собаки*), po šesti pro ruský jazyk (*русский, русич, русиш, рус. яз., руссиш, раин лэнгуэдж*), francouzský jazyk (*фрэнч, френч, французский, франц, френк, франсэ*) a matematiku (*матан, матика, матиш, матеиш, мат, матра*). Pokud shrneme tyto výsledky, dá se říct, že ve větší míře projevují svoji fantazii studenti při tvoření názvu pro označení výuky jazyků. Je to spojeno i s tím, že často přejímají název z původního jazyka nebo napodobují výslovnost příslušného jazyka.

Ve výsledcích se projevuje i vliv regionálního dialektu na tvoření slangových výrazů. Tam, kde má většina českých studentů dlouhé samohlásky (např. *fránina, děják, zemák*), ostravští studenti tradičně krátí (*franina, dějak, zemak*).

Z hlediska celkového počtu uvedených výrazů se dá říct, že jsou studenti dvou zemí docela vyrovnání a u některých názvů najdeme více českých slangových prostředků (biologie, literatura, chemie, společenské vědy), u jiných zase převažují ruské výrazy (matematika, německý jazyk, ruský jazyk). Co je však nutné poznamenat, čeští respondenti uvedli slangové výrazy ke všem uvedeným názvům školních předmětů, naopak jejich ruští kolegové nenapsali

⁵⁷ Pokud však zase vnímáme grafické podoby *lumpra* a *lum-pa* jako jednu fonetickou variantu.

žádný pro označení zeměpisu, fyziky a pouze jeden student napsal slangové označení chemie (*хим*).

Studenti obou zemí projevili i svůj zájem o dané téma a doplnili pár vlastních výrazů pro další školní předměty. Čeští respondenti přidali označení pro hudební a výtvarnou výchovu (*hudebka* a *výtvarka*), a dva výrazy pro pracovní činnost (*pracovky*, *dílny*). Jejich ruští kolegové uvedli slangové názvy vysokoškolských předmětů, jako je např. *уголовка* (trestní právo), *псих* (psychologie), *силь ву пле* (ústavní právo), *трон* (římské právo), *анал* (analytická chemie).

Pokud porovnáme slangové výrazy pro názvy školních předmětů v ruštině a češtině, tak znovu objevíme podobné svou grafickou a fonetickou podobou jazykové prostředky, kterých ale bylo v porovnání s předchozí kategorií rozhodně méně, *matika* – *матика*, *mat* – *мам*, *bio* – *био*.

V českém jazyce při tvoření názvů předmětů dost často dochází k mechanickému krácení buď s příponou, kde nejpoužívanějšími jsou -ina (*ájina*, *fránina*, *němina*; výrazy typu *čeština*, *angličtina* dnes již nejsou pocíťovány jako slangové, protože jsou běžně užívány většinou rodilých mluvčích), -ka (*literka*, *chemka*, *ekonomka*, *litoška*), -ák (*děják*, *zemák*, *čeják*, *přírododák*), -árna (*chemárna*, *ekárna*), -a (*litoša*, *biola*), ojediněle pak -ule (*bižule*), nebo bez přípony (*mat*, *eko*, *bio*). Vyskytuje se také skládání (*spolovědy*), zkracování (*rj*, *čj*, *ZSV*), přenášení slovního významu (*dílny*) a eliptické vyjádření (*ruský*).

Ruština se také přiklání k mechanickému krácení, ale v menší míře. Většinou se uplatňuje bez přípony (*мам*, *био*, *англ*), ze sufixu se užívá -иш (*матуиш*, *русиш*). Hodně se používá přejímání z cizích jazyků, hlavně u názvu jazyku z příslušného jazyka (*инглииш*, *дойч*, *франсэ*), nebo z angličtiny pro jiné předměty (*раиш лэнгуэдж*, *хистори*). Jedním z nejpoužívanějších způsobů slovtvorby slangových názvů předmětů je v ruštině zase abreviace (*лмпра*, *матика*, *физпра*). Objevuje se přenášení významu (*мертвый язык*, *немец*, *трон*, *чеиш*).

Frekvenčně jsou v češtině nejpoužívanějšími výrazy *zemák* (18) a *děják* (18)⁵⁸. Následuje je *tělák* (17)⁵⁹, *matika* (16) a *fránina* (13)⁶⁰. V ruském dotazníku se nejčastěji objevovaly slangismy *физпра* (24), *инглииш* (19), *лмпра* (16), *общество* (13) a *френч* (13).

⁵⁸ Pokud započítáme i varianty *dějak* a *zepak*. Jinak v obou případech bude 17 vyskytnutí.

⁵⁹ Z toho jednou *tělak*

⁶⁰ Z toho jednou *franina*

6.3. Názvy osob

Kategorie názvů osob je nejpočetnější v celém dotazníku a obsahuje celkem dvacet pět výrazů. Většina respondentů zde často napsala hned několik variant k témuž pojmu. Byly to obecné názvy vyučujících (např. učitel(-ka), profesor(-ka), třídní učitel(-ka)), dalším velkým pododdílem byly názvy vyučujících dle školních předmětů (např. matematiky, fyziky, dějepisu aj.) a pojmenování studentů dle jejich studijních výsledků (např. student, který pilně studuje; student který má špatné známky; student prvního ročníků aj.). Kompletní výsledky dotazníku pro danou kategorii jsou uloženy v tabulce *III. Názvy osob (viz. příloha 4.3)*.

Zajímavostí je také skutečnost, že u názvů osob dle vyučujících předmětů Češi více uváděli mužskou podobu (*matikář, fyzikář, biolog*), když jejich ruští kolegové spíše volili výrazy ženského rodu (*химичка, историчка, французженка*). Co se týče pojmenování pro studenta, zde v obou jazycích byla frekventovanější maskulina.⁶¹ Mezi výrazy znovu najdeme podobné: *prvák – первак, ekonomka – экономка*.

Největší počet různých výrazů v češtině byl uveden k označení pilně studujícího studenta (*šprt, šprták, šplhoun, biflovač, bifloš, nerd, snaživka*) a studenta se špatnými známkami (*lajdák, flákač, lempl, pětkář, salámista, debil, jouda*), celkem tedy po sedmi. Šest slangismů napsali respondenti k vyučujícímu biologii (*biolog, biologikář, biologikářka, biološka, bioložka, přírodák*)⁶², ekonomie (*ekonomka, ekonomikář, ekonomikářka, ekonomikár, ekonomkár, ekonom*)⁶³ a studentovi, který má hodně absencí (*flákač, bulač, záškolák, ulejevák, zátahář, paní Colombová*). Jenom pro označení ředitele byly uvedeny pouze dva výrazy (*říd'a, řid'a*), které ale z důvodu vlivu regionální mluvy⁶⁴ můžeme počítat jako jeden celek.

Co se týče tématu vlivu regionálního dialektu v Ostravě, tak se tu zase dost často projevuje krácení samohlásek (*němčinář x němčinař, ruštinář x ruštinař, fyzikář x fyzikař, prvák x prvak* aj.).

Nejvíce různých slangových pojmenování se vyskytlo ve výsledcích ruského šetření u označení studentů. Devět slangismů je tak pro pojmenování studenta prvního ročníku (*первак, перваш, перкус, первачок, первокур, малолетка, малыш, debil, слон*), po osmi pro studenta se špatnými známkami (*двоечник, двоешник, троешник, лузер, тупак, балбес, студень*,

⁶¹ Mohlo to být způsobeno tím, že v dotazníku nebyla varianta pro pojmenování studentky.

⁶² A to včetně přechylování (*biologikář x biologikářka*) a dublety (*biološka x bioložka*).

⁶³ Zase včetně přechylování (*ekonomikář x ekonomikářka*)

⁶⁴ Krácení dlouhých samohlásek v Ostravě

дебил), pilného studenta (*ботан, ботанк, задрот, зубрила, книгожуй, крутой кент, молорик*) a studenta, který má jenom jedničky (*отличник, ботан, задрот, лютый задрот, подлиза, ополиз, зубр*).

V ruštině se nenašel žádný výraz, ke kterému by byl uveden pouze jeden slangový ekvivalent. Pouze u několika najdeme po dvou výrazech, kde je, ale nutno zmínit, jeden přechýleným pojmenováním (*чех x чешка, немец x немка*). Když se podíváme na výsledky obou dotazníků z hlediska počtu uvedených slangových prostředků ke každému výrazu, tak žádný z nich nevyniká. U některých je více českých slangismů (vyučující biologie, německého jazyka, ruského jazyka), u jiných ruských (ředitel/ka; vyučující tělesné výchovy; student, který má jenom jedničky). Jsou ale i takové, kde je počet výrazů stejný (učitel/ka, třídní učitel/ka; vyučující literatury, chemie, francouzského jazyka, společenských věd aj.).

Pokud se na výsledky podíváme z hlediska slovo tvorného, tak v češtině je nejvíce používaným postupem derivace s příponami -ář, -ař, -ák, -ak, -a, -ač, -as, -ka, -ek, -oun, -ouš. Docela často je v kombinaci s mechanickým krácením. Objevuje se i metaforizace (*führer, okupant, paní Colombová*) a víceslovné pojmenování (*ta na občanku, ten na litošu*).

Ruští studenti používají při tvoření názvu osob více různých postupů. Odvozování je znovu nejvíce frekventovaným a užívá se sufixů -ик, -ка, -ак, -ук, -ан, -ичка, - méně často -ин, -ист, -уха, -а a další. Více než v češtině je tu zastoupeno přenášení významu (*глобус, босс, старичок, бухгалтер*) a to i od jmen vlastních (*майсон, Саныч, Рамиля*) včetně zdrobnělin proprií (*Тамарушка, Малышка*), nebo metateze formou jazykové hry (*истеричка, химоза*). Poměrně hodně jsou zastoupeny výrazy vulgární (*задрот, проебщик, распиздяй, дебил*). Méně výrazů vzniká pomocí abreviace (*перкус, классрук*), přejímáním z cizích jazyků (*лузер, тича*), kompozicí (*книгожуй*), častá nejsou ani víceslovná pojmenování (*лютый задрот, крутой кент*).

Z pohledu frekvence je na prvním místě v češtině slovo *šprt*, které bylo zmíněno celkem 28krát⁶⁵, dále jsou výrazy *říd'a* (17)⁶⁶, *úča* (16), *prvák* (14)⁴⁰, *třídní* (12) a *matikář* (12)⁴⁰. V ruštině patří první příčka výrazu *училка* (23), následuje je *ботан* (22)⁶⁷, *физичка* (21), *математичка* (21), *химичка* (20) a *географичка* (19).

⁶⁵ 15 u označení pilně studujícího studentu a 13 u studenta, který má jenom jedničky

⁶⁶ Z toho byl vždy jeden se zkrácenou samohláskou (*říd'a, prvák, matikář*).

⁶⁷ Jde o souhrn výsledků od dvou označení: 12 pro pilného studenta a 10 pro studenta, který má jedničky.

6.4. Názvy prostor a místností

Kategorie názvů školních prostor a místností obsahovala nejmenší počet výrazů, bylo jich jenom sedm (třída, knihovna, jídelna, kabinet, toaleta, tělocvična, šatna), měla ale řádek, kam studenti mohli napsat vlastní výrazy. Ukázalo se, že pro daná slova studenti moc různých výrazů neznali, hodně z dotázaných u některých pojmů neuvedlo nic. U této kategorie se mezi výrazy z češtiny a ruštiny nevyskytly ty, co jsou svou podobou shodné. Výsledky dotazníku v této kategorii slov jsou k dispozici v tabulce *IV. Názvy prostor a místností*. (**viz. příloha 4.4**).

Nejvíce slangových názvů bylo pro označení toalety, šest v češtině (*WC, záchod, hajzl, hajzlík, w(v)esko, wécéčko*) a osm v ruštině (*тубзик, толчок, сортир, сральня, дамская комната, тайная комната, тубас*). Většina z nich je ale používána i mimo studentské prostředí, nemůžeme je proto jednoznačně identifikovat jako studentský slang. Pro název třídy nebyl českými studenty uveden žádný výraz, a pro knihovnu, kabinet a šatnu respondenti napsali jen po jednomu slangismu (*knižnice, kaboš, skříňky*). V ruštině byl uveden jen u jídelny pouze jeden slangový prostředek (*столовка*).

V ruštině se u označení pro toaletu objevil zajímavý výraz *тайная комната*, který do češtiny přeložíme jako tajemná komnata a odkazuje na název druhé knihy ze série o Harrym Potterovi, jež byl moc populární mezi generací dnešních studentů.

Co se týče slovo tvorby, tak nejpoužívanějším odvozovacím sufixem je *-ka* v češtině a jeho ruský analog *-ка*, přičemž u názvů místností v obou jazycích je používán spolu s mechanickým krácením (*tělka, jídelka; читалка, столовка*). Vyskytlo se tu přenášení slovního významu (*skříňky, вешалка, дамская комната, хата*) a výrazy vulgární, v obou případech zase u pojmenování toalety (*hajzl, сральня, сортир*).

Pokud jde o frekvenci, tak osmkrát se vyskytlo slovo *záchod* a pětkrát *hajzl*. V ruštině byly nejčastěji uváděnými výrazy *столовка* (25) a *тубзик* (9).

6.5. Názvy spojené s výukou

Další početnou skupinou výrazů byly názvy spojené s výukou. Byly to výrazy jako např. zkouška, zápočet, domácí úkol, pak slovní spojení se slovesy na téma zkouškového období (např. prospět u zkoušky, učit se hodně, učit se málo aj.) a názvy písemných prací (např. diplomová, bakalářská, seminární aj.) Zde studenti z Ruska a Česka byly vyrovnání a uvedli hodně slangových jazykových prostředků. Nejprve ale znovu dohledáme shody českých a ruských výrazů, které se tu vyskytly především v názvů písemných prací: *bakalářka* – *бакаларжка*, *diplomka* – *дипломка*, *stíпка* – *стипка*. Celkový přehled uvedených v dané kategorii slangismů se nachází v tabulce V. *Názvy spojené s výukou* (**viz. příloha 4.5**).

V obou jazycích nejvíce slangových prostředků uvedli respondenti ke slovesným výrazům. V češtině se tak pro spojení slov neprospěť u zkoušky vyskytlo devět různých variant (*propadnout, vyletět, rupnout, vyhořet, neudělat, prolítnout, neprolézt, vyhodit, nedat to*) stejně jako pro učit se málo (*nešprtát, flákat se, odfláknout to, prokrastinovat, prolítnout to, kašlat na to, srát na to, vysrát se na to, doufat v dobrou otázku*), sedm pro prospět u zkoušky (*prolézt, udělat to, dát to, projít, proklouznout, ponížít to, zazářít*) a čtyři pro učit se hodně (*šprtát /se/, šrotit /se/, biflovat, drtit*). Studenty ruských vysokých škol mají po devíti výrazech pro prospěch u zkoušky (*затащить, сдать, вывезти, закрыться, отстреляться, успех, выжить, ура, повезло*) a neprospěch (*завалить, провалить, завалиться, провалиться, умереть, пересдача, хвост, печаль, потрачено*), osm pro spojení slov učit se hodně (*задрачиваться, задротить, зубрить, ботанить, ботать, задрачивать учебу, батрачить, вгрызаться в учебники*) a sedm pro učit se málo (*филонить, забить, халявить, сачковать, протирать штаны, проёбывать*).

U substantivních názvů mají čeští studenti šest slangismů pro domácí úkol (*DÚ, domácák, úkol, déůčko, domák, voprúz*) a čtyři pro zápočet⁶⁸ (*зápich, započťák, zetko, запич,*). Jejich ruští kolegové tu projevíli víc fantazie. Celkem osm různých slangových výrazů bylo napsáno ke stipendiu (*стипуха, степенуха, стена, стипа, стипка, степенашка, денежа, зарплата*), po sedmi ke zkouškovému období (*сетка, стрессия, сессичные, конец света, ад, запара, бессонные ночи*) a bakalářské práci (*бака, бакалавр, бакалаврик, ВКР, бак, бакалавра, бакаларжка*) a pět pro pomůcku ke zkoušce (*шпора, бомба, бомбочка, флаг, шпаргалка*).

⁶⁸ Pokud budeme vnímat zápich a запич jako samostatné varianty.

V ruštině nebyla žádná odpověď k pojmu klauzurní práce, a to z důvodu, že v Rusku daný typ práce neexistuje. V češtině nenašli studenti slangové ekvivalenty k přednášce a zkoušce. Jeden výraz byl uveden pro seminární práci v češtině (*seminárka*) a přednášku (*napa*) a zkoušku (экз) v ruštině.

Z hlediska slovotvorného mezi českými slangovými výrazy jsou zase nejpočetnější ty, co vznikly mechanickým krácením v doprovodu derivačních sufixů, kde je znovu nejpoužívanějším sufix -ka (*semestrálka*, *bakalářka*, *klauzurka*), dále se objevuje -ko (*cviko*, *stípko*, *děučko*), -ule (*bakule*, *klauzule*), -ák (*domacák*, *tahák*). U sloves se vyskytly slovesné typy -ovat (*biflovat*), -at (*šprtat*), -it (*šrotit*). Vzhledem k tomu, že mezi uvedenými výrazy byla slovní spojení se slovesy, hodně zastoupeno přenesení významu (*prolézt*, *projít*, *vyletět*, *rupnout*) a víceslovné názvy (*kašlat na to*, *vysrat se na to*, *doufat v dobrou otázku*). Jeden název má podobu iniciálové zkratky (DÚ).

V ruštině je vidět větší množství výrazů, vzniklých za pomoci odvozovacích přípon. Je to především sufix – ka (*дипломка*), dále -уха (*степуха*), -ач (*курсач*). Hodně názvů vzniklo mechanickým krácením bez sufixů (*бак*, *экз*, *бака*, *стунa*), několik vzniklo v kombinaci s jazykovou hrou v podobě domácích variant vlastních jmen (*стена*, *стенашка*, *сема*), nebo kombinací metateze a jazykové hry (*сесичные*). Výsledkem abreviace jsou slangové prostředky ВКР (*Выпускная квалификационная работа*) a дз (*дэ зэ*). Mezi odpověďmi se objevilo i docela mnoho víceslovných pojmenování, především se slovesy (*протирать штаны*, *задрачивать учебу*, *вгрызаться в учебники*), nebo i bez nich (*конец света*, *бессонные ночи*). Ruští respondenti ukázali, že v ruštině je důležitým postupem při tvoření nových slangových pojmenování metaforizace a že ji rádi aktivně používají. Vznikly tak například označení *денежа* a *зарплата* pro stipendium; *ад* a *занара* pro zkouškové období; *бомбочка* a *флаг* pro pomůcku ke zkoušce; *вывезти*, *закрыться*, *отстреляться* pro úspěch u zkoušky a *завалить*, *провалить*, *потрачено* pro neúspěch.

Nejčastěji uváděnými slangismy v češtině byly názvy písemných prací: *diplomka* (17), *bakalářka* (17), *seminárka* (17); dále následuje *tahák* (14) a *stípko* (14)⁶⁹, *šprtat* (se) (13)⁷⁰ a ještě jeden název práce *semestrálka* (11). V ruštině to jsou *домашка* (28), *курсач* (25), *шпора* (24), *стунуха* (18) a *экз* (13).

⁶⁹ Pokud budeme vnímat fonetickou podobu. Jinak frekvence je následující: *stípko* (7), *stýpko* (5), *stipko* (2).

⁷⁰ *Šprtat* (9), *šprtat se* (4)

6.6. Názvy spojené s technikou

Daný okruh slov obsahoval jen několik vybraných názvů spojených s technikou (jako například počítač, internet, mobilní telefon, autobus aj.), ale zase měli respondenti možnost napsat vlastní jazykové prostředky. V obou případech byly uvedeny názvy spojené s dopravou (v češtině pro označení městské hromadné dopravy – *matná tyč*, v ruštině pro označení trolejbusu – *тралик*, *трабик*, a pro tzv. maršrutky neboli sdílené taxi – *маршрутрон*). Kompletní výsledky jsou k dispozici v tabulce VI. *Názvy spojené s technikou (viz. příloha 4.6)*.

Když se podíváme na celý přehled slangových výrazů, objevíme podobné v obou jazycích: *fleška* – *флешка*, *net* – *нет*, *komp* – *комп*. Nutno ale poznamenat, že všechny tyto výrazy pocházejí z angličtiny, čímž je podmíněna jejich podoba.

Z hlediska počtu různých slangových ekvivalentů je v češtině jednoznačně na prvním místě označení pro počítač/notebook, kde je celkem osm pojmenování (*komp*, *noťas*, *comp*, *notasm pc*, *notes*, *počál*, *kompl*), dále jde výraz být na internetu s šesti slangismy (*surfovat*, *online*, *být online*, *on*, *být na netu*, *připojit se*) a pět pro tramvaj (*tramka*, *tram*, *tramvajka*, *šalina*, *lokálka*). Pouze po jednom výrazu napsali čeští respondenti naproti internetu (*net*) a autobusu (*bus*). V ruštině u každého výrazu byly uvedeny minimálně čtyři různé ekvivalenty, nejvíce jich však bylo po osmi pro označení autobusu (*автик*, *автич*, *автобик*, *автобка*, *бас*, *басик*, *батон*, *скотовозка*) a výrazu být na internetu (*зависать*, *залипать*, *серфить*, *сидеть*, *онлайн*, *задротить*, *лазить*, *в сети*, *в инете*, *торчать*).

Co se týká stránky slootovorné, tak mezi českými odpověďmi bylo hodně slov, které vznikly mechanickým krácením bez přípony (*net*, *komp*, *tram*, *bus*), nebo s příponou -ka (*telka*, *tramka*, *fleška*), -as (*noťas*), -ina (*telina*). Dále je tu přejímání z cizích jazyků (*komp*, *notes*, *mobil*, *phone*), nebo i z českých dialektů (*šalina*), abreviace (*PC*) a denominativa odvozená od nich (*usběčko*). U sloves převažuje metaforizace (*surfovat*) a víceslovná pojmenování (*být online*).

Ruská slangová slovesa vznikla též přenášením slovního významu (*залипать*, *серфить*) a pomocí víceslovných výrazů (*сидеть*, *онлайн*, *лазить в сети*). Většina substantiv vznikla metaforizací (*батон*, *колеса*, *ведро*, *ящик*). Docela častým postupem je mechanické krácení (*инет*, *нет*, *авто*). Mezi nejpoužívanější přípony patří -ик (*телик*, *автик*), -ка (*флешка*), -ха (*флеха*). Pomocí kombinace apelativizace a přejímání vznikly výrazy *мак* a *айфон*. Jsou tu příklady skládání (*лоховозка*) a víceslovná spojení *трали-вали* a *зомби-ящик*.

Nejčastěji se vyskytovaly v češtině výrazy *net* (17), *telka* (15), *bus* (15), *mobil* (14) a *fleška* (10), V ruštině to byly *флешка* (20), *инет* (16), *тачка* (16), *телик* (15) a *комп* (15).

6.7. Lidské vlastnosti

Kategorie pojmenování osob dle lidských vlastností, jak vyplývá z názvu, obsahuje adjektiva vztahující se k charakteristice lidí (např. chytrý, hloupý, krásný, mladý, vysoký aj.). V odpovědích je asi nejvíc různých výrazů ze všech okruhů slov představených v dotazníkovém šetření, zde studenti projevíli svoji fantazii v plné míře. Celkový přehled slangismů uvedených v této kategorii je v tabulce VII. *Lidské vlastnosti* (viz. příloha 4.7).

Největší počet slangismů v češtině najdeme u slova krásný (*krasavec, krasavice, fešák, misska, missák, model, modelka, barbie, ken, jak z plakátu, kost, hezkounek, hezoun, krásňoučký, pěkná tvářička*), je jich dohromady patnáct. Třináct slangových výrazů napsali studenti českých vysokých škol pro pojmenování svalnatého člověka (*svalovec, svalouš, svalnatec, silák, namakanec, namachrovanec, korba, borec, bedna, gorilla, hrana, namakaný, vysvalený*), dvanáct pro hloupého (*blb, blbec, blboun, tupoň, hlupák, hlupoň, debil, dutý, vypatlaný, imbecil, blbka, pako*) a tlustého (*špek, špekoun, špekounka, tlust'och, cvylýk, cvalda, buřt, prase, koule, vypapany, vyžraný, objemný*), jedenáct pro starého (*dědula, páprda, důchodce, staroch, stařec, děda, dědek, starouš, staroušek, geront, babka*) a mladého (*mládež, mlad'och, mladík, mládě, mlad'as, děcko, žába, zajíček, zelenáč, chcánek, piskle*). Nejméně výrazů je u vlastnosti špatný (*zloun, záporák, blbý, nepovedený*).

Výsledky ruského dotazníku ukázaly, že nejvíce projevíli fantazii studenti u slova tlustý a napsali celkem šestnáct slangových pojmenování (*жир, жиробас, жирабас, жирдяй, жирбаза, жиртрест, жиртрескомбинат, жируха, пончик, бомбита, в теле, мяч, пузан, пуфик, хомяк, пухляш*), dále je čtrnáct výrazů pro hubeného člověka (*дрищ, дрыщ, глиста, глист, скелет, доска, тощий, дрищеван, селедка, кощей, вешалка, дохляк, анорекс, шпала*), třináct pro vysokého (*дылда, шпала, высотка, вышка, длинный, гигант, икаф, шланг, шурок, стремянка, аист, дядя Стёпа, столб*), a po dvanácti pro hloupého (*тупой, тупица, тупарь, тупорез, глупыш, нешаран, осел, придурковатый, лузер, дурак, debil, как пробка*) a malého (*коротышка, карлик, гном, хоббит, икет, полторашка, метр с кепкой, коротыш, малыш, мелкий, грибок, карлан*). Nejmenší počet slangových ekvivalentů v této kategorii, po šesti, je u slov mladý (*зелёный, салага, малявка, зелень, шпана, школота*) a chytrý (*ботан, мозг, задрот, зануда, голова, очкарик*).

Ruští respondenti navíc uvedli dva další výrazy, prvním je *душный* (česky se dá přeložit jako dusný) a význam slangového pojetí slova je otravný, druhým je vulgární výraz *блядина*, který se používá pro označení holky, která často střídá sexuální partnery.

Pokud jde o slovo tvorné postupy, tak v češtině se objevilo hodně výrazů, jež vznikly na základě metaforizace: *hlavička, káčátko, žirafa, liliput, děda, babka, gorila, děcko*. Dalším často používaným postupem je odvozování, a většinou pomocí přípon *-ák (záporák, věžák)*, *-och (staroch, mlad'och)*, *-ek (staroušek, drobek)*, *-ka (šeredka, dobračka)*. Výrazy se též přejímají z cizích jazyků (*good, cool, barbie*) a to i s dalším odvozováním (*misska, missák*). Vyskytla se tu i víceslovná pojmenování (*pěkná tvářička*), přirovnání (*jak z plakátu*), adjektiva (*vyžraný, objemný*) a mechanické krácení (*dob*).

Když se obrátíme k výsledkům ruského výzkumu, uvidíme podobný obrázek. Přenášení slovního významu je znovu jedním z nejčastějších postupů při tvoření nových slangových výrazů. Najdeme tu tak názvy mytických bytostí (*зном, хоббит*), pohádkových postav (*кощеи, квазимода*), literárních postav (*дядя Стёпа*). Živočichů (*кабан, хомьяк, селедка*), potravin (*пончик*), nábytku a předmětů z domácnosti (*шкаф, вешалка*), a názvů různých předmětů (*мяч, скелет*). Objevila se hláška z populárního sovětského filmu „Джентльмены удачи“, ve kterém hlavní hrdina používá název *редиска* (česky: ředkvička), jako označení pro velmi špatného člověka. Dalšími postupy, které používají ruští studenti, jsou skládání (*жиртрескомбинат*), víceslovná pojmenování (*не оч, ну такой, метр с кепкой*), přejímání z cizích jazyků (*не айс, найз, бьюти*) a zdvojnásobení (*тварька, грибок, страшулька*) nebo augmentativa (*карлан, друщебан*). Ještě jedním z nejpoužívanějších způsobů tvorby je odvozování, kde nejčastějšími příponami jsou *-ка (малышка)*, *-ик (пуфик)*, *-ан (старикан)*, *-чик (красавчик)*, *-уха (жируха)*, *-ок (грибок)*, *-ота (школаота)*, *-ёр (старпёр)* aj. Vzhledem k tomu, že v této kategorii původními slovy byla jména přídavná, mezi odpověďmi je též hodně adjektiv (*зелёный, толстый, мелкий* aj.) a jsou mezi nimi i zastaralá, která se používají pro větší zvýraznění a citové zabarvení (*славный*). Nechybělo tu ani mechanické krácení (*ебан, норм, кач, анорекс*).

Podobně jako u jiných okruhů slov se tu v obou jazycích vyskytly podobné výrazy: *debil – дебил, hobit – хоббит, dobrák – добряк*. Vzhledem k velkému počtu různých slangismů, uvedených naproti každému výrazu, nejsou v této kategorii příklady tak velké frekvence výskytu, jak to bylo u předchozích slovních okruhů. V češtině se čtyřikrát objevilo slovo *šprt*, třikrát *blb, krasavec, hnusák* a *prcek*. V ruštině vyniklo jenom slovo *качок* (15), pak šestkrát bylo použito slovo *ботан, тупой, красавчик, дылда, итала, карлик*, a po pěti *коротышка, жирдяй, а друш*.

6.8. Názvy spojené s každodenním životem

Poslední okruh otázek byl věnován vybraným pojmům a jevům ze života mladých lidí. Byly to slovní spojení se slovesy (jako např. zamilovat se, mít smůlu, chodit spolu) a substantiva (např. pozdrav, rozloučení, alkohol, diskotéka). Zase tu měli studenti možnost napsat vlastní výrazy a slovní spojení, ale žádný z dotázaných, jak českých, tak i ruských, se tu nevyjádřil. Kompletní výsledky dotazníku pro danou kategorii jsou k dispozici v tabulce VIII. *Názvy spojené s každodenním životem (viz. příloha 4.8).*

Čeští respondenti disponují největším počtem různých slangových prostředků pro pozdrav (*čus, hoj, nazdar, čus pičus, zdarec, zdárek párek, čusík, ahojky, čauky, nazdárek, dobrej, těpic, nažd'ár, ahoja*), celkem je jich patnáct. Na druhém místě s devíti výrazy je rozloučení (*pa, čus, čágo, hoj, čusík, ahojky, čauky, nazdárek, čus pičus*), dále po osmi slangismech nabraly výrazy mít štěstí (*mít kliku, mít štígro, štígro, z prdele klika, šťastlivec, být klikař, být lucky, lacker*), zamilovat se (*zabouchnout se, zbláznit se, pobláznit se, spadnout do toho, zakoukat se, zaláskovat se, zalofiskovat se, v chomoutu*) a cigarety (*cíga, ciga, cigy, cigára (sg. cičáro), žváro, cíčka (sg. cíčko), špinky, krabka (krabička cigaret)*). Nejméně pak má slovní spojení zavolat někomu, jsou to čtyři výrazy (*cinknout, callnout, kólnout, brknout*).

V ruštině je počet patnáct taky největším číslem a tolik názvů uvedli studenti pro označení situace, když někdo má smůlu (*лузер, быть лузером, провал, фэйл, профэ(е)йлиться, облажаться, неудачник по жизни, победитель по жизни, неувязок, проебаться, нефортит, чёрная полоса, неуспех, безуспешно, лохануться*). Jedenáct slangových prostředků je k označení alkoholu (*бухло, бухич, алкашка, алко, горючка, синька, блевота, выпивон, водяра, пивас, шапусик*), deset pro pozdrav (*хай, дарова, салам, салют, приветики, здарова, йо, йоу, дратути, зига*) a mít štěstí (*фортануть, фартить, фарт, быть фартовым, затащить, халявить, фортуна, быть хитрожопым, лакер, лакерок*). Jenom čtyři výrazy jsou u fráze chodit spolu (*гонять, мутить, стрелка, потрачено*) a tři u cigaret (*сиги, сижки (сишки), сигары*).

České slangové výrazy se slovesy se v této kategorii tvořili většinou pomocí přenášení významu (*zabouchnout se, zbláznit se, mít pech*) a odvozování (*mít smolíka, mít smolíčka*). Studenti rádi půjčují slova z cizích jazyků, především z angličtiny (*být lucky, lacker, callnout*). Hodně se užívají zdvořiliny (*ahojky, čusík, cíčka, smůlička, pivko*). Potkáváme tu i víceslovná spojení substantiv (*zdárek párek*), která jsou občas i vulgární (*čus pičus, z prdele klika*). Odvozování není tak časté, jako u ostatních okruhů a je uskutečněno většinou pomocí přípon

-ko (*pivko, cíčko*), -ek (*smolíček*), -ka (*diskoška*). Potkáme tu ale třeba i metatezi (*nažd'ár, ahoja*). Vyskytly se výrazy vzniklé pomocí mechanického krácení (*alko, ciga, díza*). Je tu vidět i vliv popové kultury na studentský slang. Tak například výraz *čágo* byl součástí hlášky *čágo bélo, šílenci*, kterou ve druhé polovině devadesátých let používala moderátorka hudební hit parády Eso na televizi Nova Tereza Pergnerová. Je vidět, že se tato podoba pozdravu ujala u mládeže a používá se i dnes.

V ruštině výrazy byly nejčastěji jednoslovnými, několik víceslovných ale bylo uvedeno též, a to jak se slovesy (*быть фартовым, быть хитрожопым*), tak i bez nich (*неудачник по жизни, победитель по жизни*). U uvedeného příkladu víceslovných výrazů bez sloves je zajímavé to, že jsou tam slova vítěz a smolař, které mohou vstupovat jako stylistická antonyma, ale v daném kontextu jsou výrazy synonymické a používají se pro označení člověka, který má smůlu.

Stejně jako čeští studenti si i Rusové rádi půjčují slova z cizích jazyků. Nejvíce takových výrazů uvidíme u označení pozdravů a rozloučení (*хай, салам, салют, чао, бай бай*) a u výrazů spojených se štěstím a smůlou (*лакер, лакерок, лузер, фэйл*). Vyskytují se tu i slovo tvorné postupy jako skládání (*быть хитрожопым*), metaforizace (*втрескаться, вляпаться, гонять, блевота, тусовка*), metateze (*дратуту, дарова*). Odvozování není tak početné jako u jiných kategorií dotazníku, nejpoužívanějším sufixem je -ич (*бухич, покич*), dále jsou tu sufixy -он (*выпивон*), -ка (*синька, горячка*), -ач (*дискач*), -ок (*лакерок*) aj. Díky mechanickému krácení vznikly slangové výrazy *диско, туса, алко*. Některé ruské studentské slangismy pochází z tzv. *internetových memů*, jsou to například *дратуту, потрачено, покич*.

Při porovnání výsledků z obou jazyků jsou opět patrné shody: *lacker – лакер, cigy – сиги, алко – алко, диско – диско*. Stejně jako zase najdeme slangové prostředky, které byly opakovaně používány: *mít kliku* (9), *chlast* (9), *ciga* (9), *zabouchnout se* (7), *díza* (7) a *mít pech* (5) v češtině; *сиги* (18), *дискач* (14), *бухло* (13), *болтать* (12), *набрать* (7), *втрескаться* (6) a *втюрнуться* (6) v ruštině.

6.9. Vlastní slangové výrazy

Poslední kategorie dotazníku dávala studentům prostor pro vlastní vyjádření a mohli zde napsat jakékoliv výrazy, které dle jejich názoru spadají pod pojem studentský slang a nepochybně patří ke studentskému životu. Musíme poznamenat, že se u této otázky více realizovali ruští studenti, dvanáct z jednatřiceti respondentů (což je třicet osm procent dotázaných) zde napsalo slangové prostředky, oproti pěti studentům z osmnácti na české straně (dvacet sedm procent). Dále se podrobněji podíváme na jednotlivé odpovědi.

6.9.1. Český dotazník

Co jistě chybělo v dotazníku, bylo slovo prázdniny, kterým se slangově říká *prázky*. Vzhledem k tomu, že studenti musejí hodně *šprtát* aby *prolezli* u zkoušky, tak jedním z jejich nejoblíbenějších nápojů je káva, která nedovolí usnout a povzbuzuje myšlení. Slangovými výrazy pro označení kávy dle odpovědi jednoho ze studentů jsou *kafe* a *kafčo*. Nemůžeme je ale jednoznačně zařazovat do studentského slangu, protože tvar *kafe* je obecnou variantou slova káva a výraz *kafčo* je používán i mimo studentské prostředí. Cvičením se na vysoké škole říká *cviko*, na konci studia dostávají studenti *výzo*, což je slangovou variantou slova vysvědčení. Pokud se nějaký student nedostane do dalšího ročníku, tak stejně jako u zkoušky je na to výraz *propadnout* nebo *rupnout*. Nejhorší známka, kterou může dostat student je pětka, která jinak známa jako *koule*. V každé třídě se najde *podlejšák*, který se snaží zalíbit profesorům za každou cenu.

6.9.2. Ruský dotazník

Hodně ruských studentů se všimlo toho, že v okruzích chybělo slovo kolej, a aby to napravili, tak uvedli slangový název studentského místa bydlení *общага*, který vznikl ze slova *общежитие* pomocí mechanického krácení a odvozovací přípony -ara. Každý student vysoké školy musí mít studentský průkaz, kterému se v Rusku říká *студик* nebo *студак*. Oba výrazy jsou zase příkladem mechanického krácení od oficiálního názvu *студенческий билет*. Dále studenti uvedli slova *зачётка* (od *зачётная книжка* – index), *мага* (od *магистратура* – magistratura), *колобок* (od *коллоквиум* – kolokvium), *лаба* (od *лабораторная работа* – laboratorní práce), *донса* (od *дополнительная сессия* – dodatečné zkouškové období), *госы* (od *государственный экзамен* – státní závěrečná zkouška).

Zajímavá jsou slovesa poznamenána studenty u této otázky. Například sloveso *чулунуть*, které vzniklo od anglického *chill out* – odpočinout si, a v ruském studentském prostředí také znamená odpočívat, uvolnit se, nebo *шерпуть* neboli podělit se o něco (učební materiál, informaci), toto sloveso též bylo přejato z angličtiny a v originálu zní jako *share*. Pokud někdo dělá zbytečné věci, tak to studenti v Petrohradě označují slovesem *деградунуть* vzniklé z ruské verzi slovesa degradovat (деградировать).

Sloveso *троллить* nebo *троллировать* patří dnes do mezinárodní slangové slovní zásoby a identický výraz *trollit* najdeme i v češtině. Původně švédské slovo *troll* pochází ze skandinávské mytologie a označuje nějakou zlou bytost (například obra nebo trpaslíka). V moderní angličtině však slovo *troll* má jiný význam a označuje se jím třpytka pro lov ryby anebo samotný proces lovu ryby. Slangového významu spojeného s provokací na internetu slovo *troll* poprvé nabylo v osmdesátých letech a v roce 1992 se objevilo i v Oxfordském slovníku. Dnes se za trolla označuje člověk, který záměrně provokuje uživatele internetu tím, že zasílá na internetových diskuzích urážlivé nebo irelevantní příspěvky k aktuálně citlivým tématům. Právě s tím výkladem je spojen vznik slangového slovesa *trollit*, které v ruštině ale nosí i další význam: dělat si z někoho legraci, vtipkovat.

Ze zajímavých podstatných jmen se objevila slova *хвосты* (česky ocasy), které znamená včas neodevzdané úkoly a práce nebo neudělané zkoušky. Jde o metaforické přenášení významu, kdy se povinnost udělat úkoly táhne za studentem jako ocas. Jako *задом* bývá označován člověk, který rád hraje počítačové hry nebo je příliš něčím zaujatý.

Vyskytla se mezi odpověďmi i slovní spojení, která studenti používají jako vycpávkové výrazy, jako např. *ёбушки-воробушки* nebo *бляхонька от сандальки*. Dané výrazy samy od sebe neunesou žádný význam a jsou používány za účelem expresivnějšího vyjádření nebo vyplnění času v okamžiku, kdy mluvčí potřebuje čas na formulaci další výpovědi nebo si není něčím jistý.

7. Shrnutí analýzy dotazníkového šetření

Analýza nasbíraných pomocí elektronického dotazníku dat ukázala, že zásady tvoření nových lexikálních slangových jednotek v češtině a ruštině jsou dosti podobné. Klasifikace, kterou ve svých pracích popisoval Jaroslav Hubáček, je platná a použitelná pro oba jazyky. Hlavními slovotvornými postupy používanými při vzniku nových slangových názvů jsou dle srovnání výsledků mechanické krácení, odvozování, metaforizace a přejímání z cizích jazyků. Méně užívanými jsou zkracování, víceslovná pojmenování, metonymizace a metateze.

Pokud jde o odvozování, tak v češtině se nejvíce používají přípony *-á(a)k*, *-ka* a *-ina*; v ruštině to jsou sufixy *-ka*, *-uk*, *-(y)xa*, *-ač*. Hlavním zdrojem přejímání v dnešní době je angličtina, platí to jak pro nové české slangové názvy, tak i pro ruské. Důvodem tomu je to, že angličtina je nejpopulárnější a nejrozšířenější světový jazyk, obsahuje tak hodně neologismů pro pojmenování nových předmětů a jevů, které pronikají i do ostatních jazyků. Použití anglických výrazů patří dnes mezi populární jazykové tendence. Má to zčásti vliv i na skutečnost, že se v ruštině a češtině objevovaly podobné svou fonetickou a grafickou podobou výrazy (např. *disko* – *диск*, *fleška* – *флешка*, *net* – *нет*).

Jedním ze záměrů při srovnání výsledků dotazníků ze dvou jazyků bylo sledování frekvence výskytu konkrétních slangismů. Ukázalo se, že jak v češtině, tak i v ruštině jsou výrazy, které zná a používá skoro každý, bez ohledu na věk, pohlaví a regionální faktor (např. *gympl*, *obchodka*, *úča*, *stípko* v češtině; *столовка*, *универ*, *физра*, *домашка*, *курсач* v ruštině). Je pak i velké množství výrazů, které se vyskytovali jednotlivě.

Dalším faktem, který se projevil při analýze slangových prostředků, je vliv regionální mluvy a dialektů na slovotvorbu slangismů. Tak například výrazný rys ostravské mluvy v podobě krácení samohlásek se objevuje i ve studentském slangu (*říd'a* x *řid'a*, *stípko* x *stipko*, *děják* x *dějak* aj.). V ruštině podobná tendence nalezena nebyla.

Během analýzy byl objeven vliv literatury (*тайная комната* z Harryho Pottera v ruštině), populární kultury (*čágo* z televizního pořadu *Eso* v češtině) a internetu (*òпамyту* v ruštině) na formování studentského slangu. Nemalou roli tu hraje i technický pokrok, objevuje se nutnost označení jevů a předmětů, před dvaceti lety neexistujících nebo nerozšířených, ale běžných v dnešní době (*fleška*, *noťas*, *mobil*).

8. Český studentský slang a ruský mluvící studenti

V rámci dané bakalářské práce byl proveden další výzkum, který byl spojen s problematikou chápání českého studentského slangu ruskými mluvícími studenty. Není tajemstvím, že v poslední době je Česká republika velmi populární mezi studenty ze zemí bývalého Sovětského svazu. Důvodem je bezplatné vzdělání a cenově dostupný život. Ročně sem proto přijíždějí stovky nových mladých lidí, kteří nejdříve absolvují různé kurzy českého jazyka⁷¹. Hodně z nich se pak hlásí na vysokou školu a začíná studovat různé obory, jako jsou např. medicína, jazykověda, ekonomie, zemědělství, chemie, fyzika aj. Vznikají tak na vysokých školách i komunity ruský mluvících studentů, kteří si navzájem pomáhají při studiu. Často proto tráví spolu i volný čas a jsou trochu mimo celouniverzitní život.

Cílem druhého dotazníkového šetření, které vzniklo na základě výsledků českého dotazníku a jeho analýzy (viz. kapitola 6), je zjištění míry ovládnutí a chápání českého studentského slangu studenty z bývalých zemí Sovětského svazu, kteří se přestěhovali do České republiky většinou po maturitě a v současné chvíli studují na tuzemských vysokých školách. Bylo vybráno celkem 21 různých výrazů, které pak byly rozděleny na dvě části. V první respondenti měli vybrat správnou odpověď ze tří možností a otázky byly hodnoceny jedním nebo dvěma body, dle složitosti pojmu. Ve druhé části bylo studentům předloženo šest slangových názvů a jejich úkolem bylo napsat původní slovo. Každá správná odpověď dávala studentovi tři body. Celkový maximální počet bodů byl čtyřicet. Text dotazníku je k dispozici v **příloze 3**.

Průzkumu se zúčastnilo dvacet jedna studentů ze sedmi různých škol (České vysoké učení technické, Česká zemědělská univerzita, Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola hotelová, Vysoká škola finanční a správní, Univerzita Karlova, Metropolitní univerzita). Genderově tu byla skoro totální převaha žen. Můžu bylo jen necelých deset procent.

Pohlaví

21 odpovědí

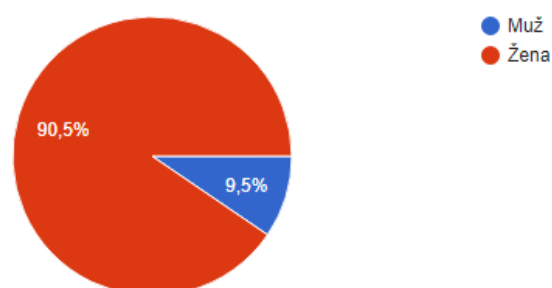

Diagram „Pohlaví“ z výsledků dotazníku

⁷¹ Jedná se většinou o roční intenzivní kurzy, tzn., že studenti mají týdně 20 až 25 hodin výuky českého jazyka od září do května a na konci kurzu musejí absolvovat test na znalost jazyka na úrovni B1/B2 podle SERR.

Pokud se podíváme na výsledky z procentuálního hlediska, zjistíme, že pouze čtyři studenti získali více než 75 % bodů, je to 19 % od celkového počtu respondentů. Přitom jeden student má 39 bodů ze 40, dva mají po 36 a jeden 32. Sedm studentů dokázalo získat 50 až 75 % bodů. Celkem tedy více než půlka studentů překročila hranici 50 %. 9 studentů má pod 20 bodů ze 40 a jeden nedosáhl ani 25 % správných odpovědí.

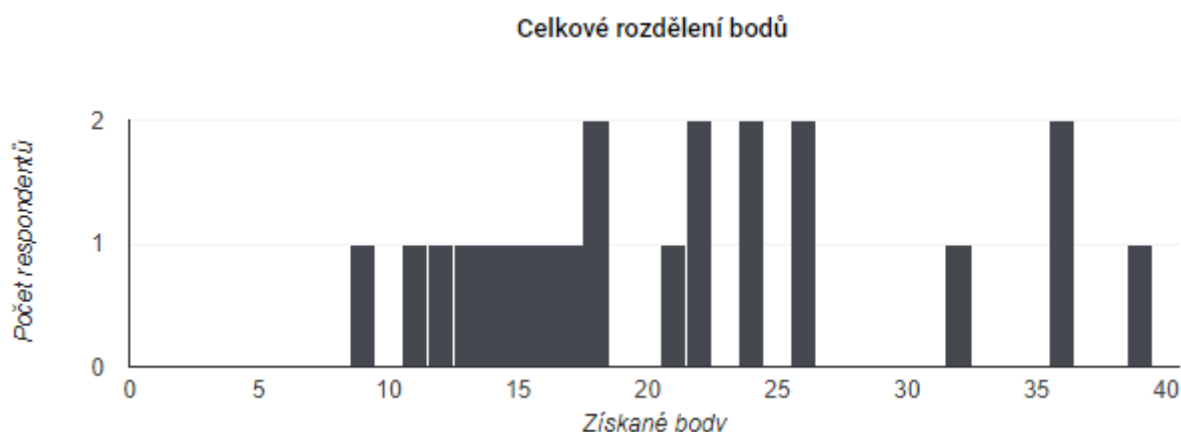

Diagram „Celkové rozdělení bodů“ z výsledků dotazníku

Když probereme výsledky konkrétních otázek, tak pouze u jedné z nich je 100 % správných odpovědí. Všichni rusky mluvící studenti vědí, co znamená „dostat koule“. Nejvíce chybovali respondenti u otázky „co znamená eko“, a pouze šest z jednadvaceti napsalo, že je to ekonomie. Studenti měli problém také s definicí slangového pojmu „bažant“, 33 % dotázaných zvolilo variantu student posledního ročníku, dalších 23 % si myslí, že je to student opakující ročník, a pouze 42 % respondentů vědělo, že se tak říká studentům prvního ročníku. Stejně si nevěděli studenti rady se slovesem biflovat, sedm z nich řeklo, že to znamená nechodit na výuku, pět – špatně se učit, a jenom devět odpovědělo správně.

Největší problém ale měli rusky mluvící studenti s otázkami, kde museli sami napsat definici slangového výrazu. V průměru na každou z otázek odpověděla pouze polovina studentů, přitom správných odpovědí bylo vždy kolem sedmi. To znamená, že jenom 33 % dotázaných vždy dokázalo správně napsat ekvivalent slangového výrazu.

Průměrné	Medián	Rozsah
Počet bodů: 21,48/40	Počet bodů: 21/40	Počet dosažených bodů 9–39

Výsledky dotazníkového šetření v číslech

Pokud se podíváme na medián, tak činí 21 bodů (viz. *Výsledky dotazníkového šetření v číslech*), což znamená, že úroveň ovládání českého studentského slangu rusky mluvícími studenty je průměrná. Může to být způsobeno, jak již bylo zmiňováno, tím, že studenti ze států bývalého Sovětského svazu vytvářejí svoje občas dost uzavřené komunikační skupiny a nenacházejí se v těsném styku s rodilými mluvčími. Dalším faktem je, že se cizinci nejdříve učí spisovnou variantu češtiny, ve které pak probíhá jejich komunikace. Ten samý jazyk používají při studiu, a proto se moc neseťkávají s jinými jazykovými útvary.

Při dotazování jsme nebrali v úvahu počet absolvovaných stupňů vzdělání. Můžeme ale předpokládat, že ti studenti, kteří tu chodili na střední anebo i na základní školu, ovládají studentský slang na lepší úrovni z jednoho prostého důvodu: jejich dospívání probíhalo v těsném styku s místní kulturou a obyvatelstvem. Studenti, kteří sem přijeli po maturitě, zažívají jenom část školního systému a nemají proto základy k pochopení některých výrazů.

9. Závěr

Hlavním cílem práce *Studentský slang v češtině a ruštině* byla analýza slovní zásoby a způsobů jejího tvoření na základě konkrétních příkladů získaných od studentů českých a ruských vysokých škol pomocí elektronického dotazníku na platformě Google Form. V rámci analýzy měly být porovnány výsledky daného dotazníku z hlediska slovotvorného a frekvenčního a zjištěny případné shody a rozdíly mezi slangovými výrazy dvou jazyků. Dalším cílem bylo zjištění míry ovládnutí českého studentského slangu ruskými mluvčími studenty.

První kapitola teoretické části byla zaměřena na definici pojmů národní jazyk, spisovný jazyk, jazykový útvar, dialekt, interdialekt, sociolekt. Byla nastíněna problematika národního jazyka z pohledů českých a ruských lingvistů, samotná podkapitola byla věnována ruskému lingvistickému pojmu *prostorečije*, které stojí na pomezí sociálních a geografických dialektů. Blíže se definovaly jednotlivé sociolekty: argot, slang, žargon. Ukázalo se, že se pohled vybraných jazykovědců často shoduje a pojmy argot, slang a žargon jsou často používány jako částečně synonymické, takže mohou být termíny zčásti zaměnitelnými. Ruská lingvistika přitom vnímá pojmy jako skoro zcela volně zaměnitelné a termín žargon je pro ni univerzálním. Slang je některými ruskými lingvisty chápán jako tzv. *interžargon*, protože je dostupný k pochopení větším počtem mluvčích než ostatní sociolekty. V české lingvistice jsou hranice mezi těmito sociolekty přísnější, definice je propracovanější a nejvíce je používán termín slang.

V dalších kapitolách byla probrána otázka dvou blízkých pojmů *mluva mládeže* a *studentský slang*. Byly tak vymezeny hranice mluvčích a tvůrců těchto jazykových útvarů. Mimo jiné bylo zjištěno, že studentský slang je specifický nejen svým prostředím užití, ale i častou proměnlivostí z důvodu, že jeho tvůrci jsou mladí lidé, kteří se inspiroují především nutností stručného a emocionálního vyjádření. Tvzení, že studentský slang není stabilní, je však chybné, důkazem tomu mohou sloužit slovníky věnované slangu studentů.

Poslední kapitola teoretické části byla věnována postupům tvoření nových slangových prostředků, a to nejen studentských. Základem pro její vypracování posloužila klasifikace slovotvorných postupů odborníka na téma slangu Jaroslava Hubáčka. Teoretické údaje byly doplněny o konkrétní příklady.

Praktická část byla zaměřena především na analýzu výsledků dotazníku, který vyplňovali studenti českých a ruských vysokých škol. První zjevnou skutečností bylo to, že se na praxi ověřily teoretické údaje ohledně způsobů tvoření nových slangových výrazů, a obecné zásady fungují i při vzniku studentských slangismů. Hlavní motivací je přitom, stejně jako u jiných

slangů, snaha o univerbizaci a jednoduché a stručné vyjádření. Dosažení tohoto cíle pomáhají slovotvorné postupy jako mechanické krácení, abreviace a kompozice.

Při porovnání slovotvorných postupů použitých při vzniku výrazů uvedených v české a ruské verzi dotazníku bylo zjištěno, že oba jazyky používají stejné postupy, liší se jen jejich míra použití. Při pohledu na výsledky konkrétních kategorií, na něž byl celý dotazník rozdělen, je vidět, že u některých z nich jsou odlišné převažující způsoby tvoření nových slangových názvů. Například u výrazů spojených s technikou, kdy je v češtině více používáno mechanické krácení bez odvozování, ruština oproti tomu aktivně užívá metaforizaci. Nebo pro názvy školních předmětů ruština užívá abreviace, čeština pak dává přednost mechanickému krácení.

Pokud jde o frekvenci slovotvorných postupů, tak jednoznačně v obou jazycích převažuje mechanické krácení, a to jak bez přípon, tak i s nimi. Mezi nejpoužívanější odvozovací sufixy v češtině patří *-á(a)k*, *-ka* a *-ina*; v ruštině to jsou *-ka*, *-uk*, *-(y)xa*, *-ač*. Dalším frekventovaným způsobem, díky kterému vznikají nové slangové prostředky, je metaforizace neboli přenášení slovního významu. Uplatňuje se i metateze, derivace, kompozice, abreviace a tvoření víceslovných pojmenování.

Co se týče přejímání výrazů z cizích jazyků, tak daný postup se taky uplatnil skoro u všech kategorií slov. Především se v dnešní době výrazy přejímají z nejpobláznějšího a nejrozšířenějšího jazyka angličtiny. Ojedinele se ale setkáváme i s výrazy z němčiny, francouzštiny a jiných jazyků. Například v ruštině slangové názvy výuky jazyků často pocházejí z příslušného jazyka, kvůli azbuce jsou však vždy upravované a modifikované. V češtině zůstávají přejaté výrazy v původním stavu, nebo jsou počestěny. Vznikají proto pak občas dublety (*comp x komp*, *flashka x fleška*).

Zajímavým výsledkem byl výskyt podobných českých a ruských slangových výrazů, a to jak po stránce grafické, tak i fonetické. Jsou to například dvojice *dobrák – добряк*, *prvák – первак*, *vejška – вышка*. Většinou to ale byly slangismy vzniklé ze slov cizího původu, čímž byla podmíněna jejich podoba (*ekonomka – экономка*, *net – нет*, *komp – комп*, *disko – диск*).

Dalším objevem bakalářské práce byly slangové prostředky, které vznikly přejímáním z literatury (*майная комната* z Harryho Pottera v ruštině), populární kultury (*čágo* z televizního pořadu *Eso* v češtině) a internetu (*òпамы* v ruštině).

Důležitým úkolem celé bakalářské práce bylo zjištění, zda rusky mluvící studenti rozumí českému studentskému slangu. Pro tyto účely na základě výsledků českého dotazníku byl vytvořen další dotazník, kterého se zúčastnilo celkem dvacet jedna studentů ze zemí bývalého

Sovětského svazu. Ukázalo se, že jejich znalost slangu českých vysokoškoláků je na průměrné úrovni, protože pouze čtyři z jedenadvaceti studentů dokázali správně odpovědět na více než tři čtvrtiny otázek a celkem jen půlka studentů získala přes padesát procent bodů. Důvodem tomu může být skutečnost, že ruský mluvící mládež vytváří na vysokých školách své uzavřené komunity a tráví většinu času spolu. Nemají přitom kontakt s česky mluvícími vrstevníky a vzhledem k tomu, že při výuce používají spisovnou češtinu, nemají možnost poznat jiné jazykové útvary v praxi.

Dané téma je velmi široké a dynamické, proto v rámci této bakalářské práce byly popsány pohledy jenom vybraných jazykovědců a prozkoumány jenom některé pojmy a slangové prostředky. Podklady získané během vypracování bakalářské práce by mohly posloužit pro další výzkum. Bylo by zajímavé provést dotazníkové šetření na jiném vzorku lidí a porovnat výsledky, nebo porovnat výsledky v čase provedením podobného šetření za pět nebo deset let.

Seznam literatury

- BEČKA, Jaroslav. V. Slang, argot a expresivnost v běžně mluvené řeči. In: *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu: Plzeň 9. – 12. února 1988*. 2. díl. Plzeň, 1989. s. 351–354.
- ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. 1. Praha: ISV, 1996. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6612-9.
- HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Česká mluvnice*. 3. vyd., v SPN. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970. Vysokoškolské učebnice.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In Havránek, B. & M. Weingart (eds.), *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932. Výhledy. s. 32–84.
- HRBÁČEK, Jaroslav. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7066-869-5.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979.
- JAKLOVÁ, Alena. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1984. s. 2.
- KAMIŠ, K. Argotický sociolekt abuzorů na pozadí drogové scény. In *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1989.
- RAUSOVÁ, Jana. *Mluva drogově závislých*. Ostrava, 2014. Diplomová práce. Ostravská univerzita v Ostravě. Fakulta filozofická. Katedra českého jazyka. Vedoucí práce Lucie RADKOVÁ.
- SUK, Jaroslav. *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1993. ISBN 80-900-6329-2.
- ŠTĚPÁN, Josef. K dynamice současného studentského slangu. In: *Sborník přednášek ze 4. konference o slangu a argotu 1, Plzeň 9. – 12. února 1988*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 149.
- UHER, F. Nová modifikace argotu? K charakteristice výrazů z oblasti narkomanie. In *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1989.

АНИЩЕНКО, О. А. *Генезис и функционирование молодежного социолекта в русском языке национального периода*. Москва: Флинта, 2010. ISBN 978-5-9765-0915-3.

БЕРЕГОВСКАЯ, Э. М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование. In: *Вопросы языкознания*. Москва: Наука, 1996.

БОНДАЛЕТОВ, В. Д. *Социальная лингвистика*. Москва: Просвещение, 1987.

КОПЫЛЕНКО М. М. О семантической природе молодёжного жаргона. In: *Социально-лингвистические исследования*. Москва, 1976.

КРЫСИН, Л. П. *Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка*. Москва: Наука, 1989.

ЛАПТЕВА, О. А. *Теория современного русского литературного языка: учебник*. Москва: Высшая Школа, 2003. ISBN 5060045412.

МИТРОФАНОВ Е. В., НИКИТИНА Т.Г. *Молодёжный сленг: опыт словаря*. Москва: Из глубин, 1994.

СЕРЕБРЕННИКОВ, Б. Ф. Территориальная и социальная дифференциация языка. In: *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка*. Москва: Наука, 1970. s. 452-501.

СКВОРЦОВ, Л.И. Литературный язык, просторечие и жаргон в их взаимодействии. In: *Литературная норма и просторечие*. Москва: Наука, 1977. s. 29–31.

УЗДИНСКАЯ, Е.В. Семантическое своеобразие современного молодёжного жаргона. In: *Активные процессы в языке и речи*. Саратов: Издательство Саратовского университета, 1991. s. 24–33.

ХИМИК, В.В. *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*. Санкт-Петербург: Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, 2000. ISBN 584650003x.

Slovníky a encyklopedie:

PASTYŘÍK, Svatopluk a Václav VÍŠKA. *Základní jazykové pojmy: (výběrový slovník lingvistické terminologie)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 8070415711.

ЯРЦЕВА, В.Н. *Лингвистический энциклопедический словарь* [online]. Москва: Советская энциклопедия, 1990 [cit. 2017-07-28]. ISBN 5852700312. Dostupné z: <http://tapemark.narod.ru/les/index.html>

Online zdroje:

Český slang/Studentský [online]. Wikikhihy: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: https://cs.wikibooks.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%BD_slang/Studentsk%C3%BD

Slovník studentského slangu [online]. Gymnázium J. V. Jirsíka: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://www.gjvjmazaci.wz.cz/slang/>

Словарь молодежного слэнга [online]. Словарь молодежного слэнга: ©2015 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://teenslang.su>

Словарь сленга/ Молодежный сленг [online]. Slander.ru: ©2012 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://slander.ru/?mode=library&r_id=3

Словоново [online]. Словоново: ©2017 [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://slovonovo.ru/>

Энциклопедия Кругосвет [online]. Универсальная научно-популярная энциклопедия «Кругосвет»: ©2017 [cit. 2017-07-28]. Dostupné z: <http://www.krugosvet.ru/>

Seznam příloh

1. Česká verze dotazníku
2. Ruská verze dotazníku
3. Dotazník „Český studentský slang a rusky mluvící studenti“
4. Výsledky dotazníku
 - 4.1.Tabulka I. Názvy škol
 - 4.2.Tabulka II. Názvy školních předmětů
 - 4.3.Tabulka III. Názvy osob
 - 4.4.Tabulka IV. Názvy prostor a místností
 - 4.5.Tabulka V. Názvy spojené s výukou
 - 4.6.Tabulka VI. Názvy spojené s technikou
 - 4.7.Tabulka VII. Lidské vlastnosti (mohou být obou rodů)
 - 4.8.Tabulka VIII. Názvy spojené s každodenním životem

Příloha 1.

Česká veze dotazníku

Vážení studenti, vážené studentky,

máte před sebou dotazník na téma „Studentský slang v češtině a ruštině“, který poslouží základním podkladem pro vypracování bakalářské práce se stejným názvem. Rád bych Vás moc poprosil o jeho kompletní vyplnění. Zabere vám to zhruba 20 minut času, ale prospějete tím k dobrému skutku. Názvy jsou rozděleny do několika kategorií. Nejste omezení ve výběru výrazů a čím víc jich uvedete, tím bude lépe. Předem bych Vám chtěl mnohokrát poděkovat za Váš čas a ochotu.

Pavel Kostin

Student FF UK

Název školy/studijního oboru

Město:

Věk:

Pohlaví:

1. Názvy škol

Základní škola

Gymnázium

Střední škola

- ☐ Ekonomická
- ☐ Výtvarná
- ☐ Pedagogická
- ☐ Zemědělská
- ☐ Průmyslová
- ☐ Uměleckoprůmyslová
- ☐ Zdravotnická
- ☐ Hotelová
- ☐ Obchodní

Konzervatoř

Vysoká škola

Univerzita (včetně konkrétních názvu)

Fakulta

- ☐ Filosofická
- ☐ Pedagogická
- ☐ Ekonomická
- ☐ Matematicko-fyzikální

- Informatická
- Lékařská
- Právnícká
- Další neuvedené v seznamu (s originálním názvem)

2. Názvy školních předmětů

Český jazyk
Ruský jazyk
Anglický jazyk
Německý jazyk
Francouzský jazyk
Latinský jazyk
Literatura
Dějepis
Zeměpis
Biologie
Matematika
Fyzika
Ekonomie
Chemie
Tělesná výchova
Společenské vědy
Další neuvedené v seznamu (s originálním názvem)

3. Názvy osob

Ředitel (-ka)
Profesor (-ka)
Třídní učitel (-ka)
Učitel (-ka)
Vyučující dle názvu předmětů

- Matematiky
- Fyziky
- Zeměpisu
- Dějepis
- Společenských věd
- Českého jazyka
- Ruského jazyka
- Anglického jazyka
- Francouzského jazyka
- Německého jazyka
- Literatury
- Biologie
- Chemie
- Ekonomie
- Tělesné výchovy

Student,
který pilně studuje
který má jenom jedničky

který má špatné známky
který má hodně absencí
prvního ročníku
posledního ročníku

4. Názvy prostor a místností

Třída
Knihovna
Jídelna
Kabinet
Toaleta
Tělocvična
Šatna

5. Další názvy spojené s výukou

Přednáška
Seminář
Domácí úkol
Zkouška
Zápočet
Prospěch u zkoušky
Neprospěch u zkoušky
Pomůcka ke zkoušce
Učit se hodně
Učit se málo
Zkouškové období
Stipendium
Písemné práce
Diplomová
Bakalářská
Seminární
Semestrální
Klauzurní

6. Názvy spojené s technikou

Počítač/notebook
Internet
Být na internetu
Flash disk
Mobilní telefon
Televize
Auto
Autobus
Tramvaj
Další neuvedené v seznamu (s originálním názvem)

7. Lidské vlastnosti (mohou být obou rodů)

Chytrý
Hloupý

Krásný
Ošklivý
Vysoký
Niský
Tlustý
Hubený
Svalnatý
Starý
Mladý
Dobrý
Špatný

8. Názvy spojené s každodenním životem

Mít štěstí
Mít smůlu
Zamilovat se
Chodit spolu
Pozdrav
Rozloučení
Bavit se
Zavolat někomu
Alkohol
Cigarety
Diskotéka

9. Vlastní slangové výrazy

Zde můžete napsat další slangové výrazy, které nebyly v seznamu, ale dle Vás určitě patří do studentského života. Do závorky vždy, prosím, uveďte původní pojem. Nemáte žádné omezení a můžete sem napsat opravdu jakákoliv slova.

Příloha 2.

Ruská veze dotazníku

Уважаемые студенты и студентки,

перед вами анкета на тему «Студенческий сленг в чешском и русском языке», которая послужит основой для создания дипломной работы с идентичным названием. Я хотел бы попросить вас выполнить ее. Это займет примерно 20 минут, но этим вы поддержите хорошее дело. Названия разделены на несколько категорий. Вы не ограничены в выборе выражений и чем больше их приведете, тем лучше. Заранее благодарю всех за ваше время и желание.

Павел Костин

Студент Философского факультета Карлова университета в Праге

Название образовательного учреждения/специальность:

Город:

Возраст:

Пол:

1. Названия образовательных учреждений

Начальная школа

Гимназия

Техникум, училище

- ☐ Экономический
- ☐ Педагогический
- ☐ Аграрный
- ☐ Промышленный
- ☐ Медицинский
- ☐ Туризма
- ☐ Торговый

Консерватория

Высшее учебное заведение

Университет (включая конкретные названия)

Факультет

- ☐ Философский
- ☐ Педагогический
- ☐ Экономический
- ☐ Физико-математический
- ☐ Информатики
- ☐ Медицинский
- ☐ Юридический
- ☐ Теологический
- ☐ Другие (с оригинальным названием)

2. Названия учебных предметов

Чешский язык
Русский язык
Английский язык
Немецкий язык
Французский язык
Латинский язык
Литература
История
География
Биология
Математика
Физика
Экономика
Химия
Физическая культура
Обществознание
Другие (с оригинальным названием)

3. Названия особ

Профессор (мужчина и женщина)
Директор (мужчина и женщина)
Классный руководитель(-ница)
Учитель(-ница)
Преподаватель, согласно названию предмета

- математики
- физики
- географии
- истории
- обществознания
- чешского языка
- русского языка
- английского языка
- французского языка
- немецкого языка
- литературы
- биологии
- химии
- экономики
- по физической культуре

Директор (мужчина и женщина)
Классный руководитель
Прилежный студент
Студент, у которого все пятерки
Студент с плохими оценками
Студент, который часто пропускает учебу
Студент первого курса

Студент последнего курса

4. Названия просторов и помещений

Класс

Библиотека

Столовая

Кабинет

Туалет

Гимнастический зал

Раздевалка

Другие (с оригинальным названием)

5. Другие названия, связанные с обучением

Лекция

Семинар

Экзамен

Домашняя работа

Зачёт

Сдать экзамен

Не сдать экзамен

Подсказка для экзамена

Учиться много

Учиться мало

Сессия

Стипендия

Письменные работы:

Дипломная работа

Работа бакалавра

Курсовая работа

Семинарская

6. Названия, связанные с техникой

ПК / ноутбук

Интернет

Находиться в интернете

Сотовый телефон

Флэш-накопитель

Телевизор

Автомобиль

Автобус

Трамвай

Другие (с оригинальным названием)

7. Человеческие качества (которые могут быть обоих полов)

Умный

Глупый

Красивый
Уродливый
Высокий
Низкий
Толстый
Тонкий
Мускулистый
Старый
Молодой
Хороший
Плохой
Другие (с оригинальным названием)

8. Названия, связанные с повседневной жизнью

Иметь удачу
Иметь неудачу
Влюбиться
Встречаться
Приветствие
Прощание
Разговаривать
Позвонить кому-то
Алкоголь
Сигареты
Дискотека
Другие (с оригинальным названием)

9. Собственные сленговые выражения

Здесь вы можете написать другие сленговые выражения, которые не были в списке, но по вашему мнению определенно принадлежат к студенческой жизни. В скобках, пожалуйста, укажите оригинальный термин. У вас нет никаких ограничений, и вы действительно можете написать любые слова.

Příloha 3.

Dotazník „Český studentský slang a rusky mluvící studenti“

Vážení studenti, vážené studentky,

máte před sebou dotazník na téma „Český studentský slang a rusky mluvící studenti“, který poslouží základním podkladem pro vypracování bakalářské práce. Cílem dotazníku je zjištění míry ovládnutí rusky mluvícími studenty českého studentského slangu. Rád bych Vás moc poprosil o jeho kompletní vyplnění. Po odeslání dotazníku se vám zobrazí celkové hodnocení a můžete znovu projít otázky, kde uvidíte správné odpovědi. Zabere vám to zhruba 20 minut času, ale prospějete tím k dobrému skutku. Dotazník má několik tipů úkolů: vybrat správnou variantu z předložených, napsat výraz. Předem bych Vám chtěl mnohokrát poděkovat za Váš čas a ochotu.

Pavel Kostin

Student FF UK

Název školy/fakulta

Město

Věk

Pohlaví

I. Vybrat správnou odpověď

- 1) Co znamená slangové slovo "eko"?
 - Ekonomie
 - Ekologie
 - Elektronická kontrola
- 2) Co je "ájina"?
 - Zkrátka od "a jiné alternativy"
 - Analytická geometrie
 - Anglický jazyk
- 3) Jaké fakultě říkají "filda"?
 - Filozofická
 - Filologická
 - Finanční
- 4) Co ve studentském slangu znamená sloveso "prolézt"?
 - Dostat se na vysokou školu
 - Být opilý
 - Prospět u zkoušky
- 5) Pokud za test dostanete "koule", co to znamená?
 - Výborně
 - Dobře

- Neuspěl
- 6) Komu se říká "prcek"?
 - Vysoký člověk
 - Nízký člověk
 - Tlustý člověk
- 7) Pokud vás někdo pozve na "dízu", kam půjdete?
 - Do kina
 - Na diskotéku
 - Do hospody
- 8) Co znamená slovo "říd'a"?
 - Ředitel školy
 - Řidič autobusu
 - Řidičský průkaz
- 9) Co znamená slovo "pajdák"?
 - Vyučující předmětu "právo a justice"
 - Pedagogická fakulta
 - Vyloučení ze školy
- 10) Co znamená výraz "mít pech"?
 - Mít dobré znalosti
 - Mít smůlu
 - Mít dobré znalosti
- 11) Co je "zápich"?
 - Záznam v indexu
 - Zápočet
 - Základní vzdělání
- 12) Kdo pořád "bifluje"?
 - Ten, kdo se špatně učí
 - Ten, kdo má jenom jedničky
 - Ten, kdo nechodí na výuku
- 13) Komu se říká "bažant"?
 - Student posledního ročníku
 - Student prvního ročníku
 - Student opakující ročník
- 14) Jak říkají studentům, kteří se hodně učí?
 - Šprt
 - Škrt
 - Šrt
- 15) Jak NEříkají studenti domácímu úkolu?
 - Domácák
 - Domák
 - Domáúk

II. Napište spisovnou variantu slova (vždy s malým písmenem na začátku)

- 1) fýza

- 2) zemák
- 3) fránina
- 4) konzerva
- 5) noťas
- 6) tramka

Otázky I. oddílu 1 až 8 jsou hodnoceny 1 bodem, 9 až 15 – 2 body, otázky II. oddílu jsou hodnoceny 3 body.

Příloha 4. Výsledky dotazníku**Příloha 4.1.****Tabulka I. Názvy škol**

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Základní škola	základka, zakladka	началка, школка, школота, школата, школа
Gymnázium	gympl, gymko	гимпл, ботаники, мажоры, первая
Střední škola		
o Ekonomická	ekonomka	эконом, экономка, колледж, финансы, фазанка, щитовиды
o Výtvarná	výtvarka, umělka, grafárna	
o Pedagogická	pajdák, pedák, peďák, peďak, peďárna, pegečka	пед, педагогичка, педобразы, педики, педик, педучилище, педулище.
o Zemědělská	zemědělka, hnojárna, hnojarina	аграрка, земельный, колхозный, сельхоз, сельхозка, с/х, трактористы, шарага
o Průmyslová	průmka, průmyslovka, strojírna	пром, промуч, шарага, мышка, механа
o Uměleckoprůmyslová	umprumka, umělecká průmka, umělecká průmyslovka	
o Zdravotnická	zdrávka, zdravka, zdravotka	мед, медики, медик, врачебный, медучилище, шарага
o Hotelová	hotelovka, hotelkovka	тур, туризма, туристический, шарага
o Obchodní	obchodka	торговый, торгаши, торгаш, торгашка, торговля, шарага
Konzervatoř	konzerva	консерва, конса, консерваторка

Vysoká škola		
Univerzita (včetně konkrétních názvu)	vejška, vysoká, alma mater; ukáčko, karlovka (Univerzita Karlova), báňa (VŠB), masaryčka (Masarykova Univerzita), hnojárna (ČZU)	ВУЗ, вышка, уник, универ, инстик, шарага, унчик
Fakulta		
o Filosofická	filda, filosofická	филфак, философы, умники
o Pedagogická	pajdák, peďák, pedárna, pegečka	пед, педфак, педобразы, педики
o Ekonomická	ekonomka	эконом, экономфак, экономка
o Matematicko-fyzikální	matfyz, mat-fyz, matfiz	физмат, физ-мат, матфиз, технари, физфак
o Informatická	IT, infa, fit, infoška, ajťácká	ИТ, инфо, информатики, ифотех, инэк, програмисты, компьютерный
o Lékařská	lékařská, doktorská, zdravka, medárna, medici, medicína; první, druhá, třetí (dle 1., 2. a 3. Lékařské fakulty UK)	мед, медики
o Právnická	právnícká, právní, práva, juristi, právka	юрфак, юрка, юристы, вечерка
Další neuvedené v seznamu		

Příloha 4.2.**Tabulka II. Názvy školních předmětů**

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Český jazyk	čeština, čeják, čějina, čédina, čj	чешский, чешик, чешки
Ruský jazyk	ruština, ruský, rj	русский, русич, русиш, рус. яз., русиш, рашн лэнгуэдж
Anglický jazyk	ájina, anglina, angličtina, aj	инглиш, английский, англ, ин. яз.
Německý jazyk	němčina, němčina, němčina, němák, nemina	немецкий, дойч, дётиш, немчура, немец, немцы, германский, собаки
Francouzský jazyk	fránina, frájina, franina, francouzština	фрэнч, френч, французский, франц, френк, франсэ
Latinský jazyk	latina	латынь, мертвый язык
Literatura	literka, litka, litoška, litoša, čeják	литра, лит-ра
Dějepis	děják, dějak	историк, хистори
Zeměpis	zemák, zemark	
Biologie	bižule, biola, bio, bižola, bioška, přírodod'ák	био, ботаника
Matematika	matika, mat	матан, матика, матиш, матеш, мат, матра
Fyzika	fýza	
Ekonomie	eko, ekárna, ekonomka	эконом
Chemie	chemka, chemie, chemárna	хим
Tělesná výchova	těláč, tělak, cvičení	физра, физ-ра
Společenské vědy	občanka, ZSV, socky, sočky, spolovědy	общество, общага
Další neuvedené v seznamu (s originálním názvem)	hudebka (hudební výchova), výtvarka (výtvarná výchova), pracovky, dílny (pracovní činnost)	Уголовка (уголовное право), псих (психология), силь ву пле (конституционное право), трон (римское право), анал (аналитическая химия)

Příloha 4.3.

Tabulka III. Názvy osob

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Ředitel (-ka)	říd'a, řid'a	дирик, директорша, босс, шеф, начальник, начальница
Profesor (-ka)	prófa, profák, profí, kantor	проф, препод, профик, профессорша
Třídní učitel (-ka)	třídní, tříd'as, třid'as, tříd'a, třídní úča	класнуха, классуха, классрук, классный (-ая), Рамиля
Učitel (-ka)	úča, souška, učilka	училка, препод, тича
Vyučující dle názvu předmětů		
o Matematiky	matikář, matikářka, matikař, matikár	математик, математичка, матанщик
o Fyziky	fyzikář, fyzikářka, fyzikař, fyzikár, fizíř	физичка, физик
o Zeměpisu	zeměpisář, zeměpisářka, zeměpisár, zemčice, zemákář, zemák	географ, географичка, глобус пропил
o Dějepisu	dějepisíř, dějepisářka, dějinár, dějinářka, dějákář	историчка, историк, истеричка
o Společenských věd	občankářka, socan, zsvář, vědkyňa, ta na občanku	общага, общество, обществовед, общественник, препод по обществу
o Českého jazyka	češtinář, češtinářka, češtinár, češtnář	чех, чешка
o Ruského jazyka	ruštinář, ruštinářka, ruštinař, ruštinár, okupant	рус(с)ичка, русист
o Anglického jazyka	anglár, angličtinář, angličtinářka, anglinářka, ájinář	англичанка, англичанин, инглиш, Малюйка
o Francouzského jazyka	fráninář, franinářka, francouzštinář, francouzštinářka, franinářka	француженка, француз, френч, люжка, французинка
o Německého jazyka	němčinář, němčinářka, fűhrer, nemčinař,	немка, немец

o Literatury	litikárka, ten na litošu, češtinář	литератор, руссичка, Тамарушка
o Biologie	biolog, biologikář, biologikárka, biološka, bioložka, přírod'ak	биологичка, биолог, ботаничка
o Chemie	chemikář, chemikárka, chemikár	химичка, химик, химоза
o Ekonomie	ekonomka, ekonomikář, ekonomikárka, ekonomkář, ekonom	экономичка, экономист, экономик, экономка, бухгалтер
o Tělesné výchovy	tělocvikář, tělocvikárka, tělákář, tělocvikár	физрук, физручка, физкультурник, тренер, тайсон, Саныч
Student		
který pilně studuje	šprt, šprt'ák, šplhoun, biflovač, bifloš, nerd, snaživka	ботан, ботанк, задрот, зубрила, книгожуй, крутой кент, молорик
který má jenom jedničky	jedničkář, šprt, šplhoun	отличник, ботан, задрот, лютый задрот, подлиза, ополиз, зубр
který má špatné známky	lajdák, flákač, lempl, pětkař, salámista, debil, jouda	двоечник, двоешник, троешник, лузер, тупак, балбес, студень, debil
který má hodně absencí	flákač, bulač, záškolák, ulejšák, zátahář, paní Colombová	прогульщик, халтурщик, халявщик, проебщик, распиздяй, забивака, опоздун
prvního ročníku	prvák, bažant, prvňák, nováček, zelenáč	первак, перваш, перкус, первачок, первокур, малолетка, малыш, debil, слон
posledního ročníku	mazák, abst'ák, čtvrt'ák	выпускник, старик, старший, дед, старичок, молодец
Další neuvedené v seznamu		

Příloha 4.4.

Tabulka IV. Názvy prostor a místností

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Třída		аудитория, душегубка, стадо,
Knihovna	knižnice	библио, читалка
Jídelna	jídelna, jídelka, jdeme na oběd	столовка
Kabinet	kaboš	каб, хата
Toaleta	WC, záchod, hajzl, hajzlík, w(v)ecko, wécěčko	тубзик, толчок, сортир, сральня, дамская комната, тайная комната, тубас
Tělocvična	hala, tělka	спортзал, зальчик, зад
Šatna	skříňky	раздевалка, вешалка
Další neuvedené v seznamu		

Příloha 4.5.**Tabulka V. Názvy spojené s výukou**

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Přednáška		пара
Seminář	cviko, cvičení	пара, практика, занятие
Domácí úkol	DÚ, domácák, úkol, déučko, domák, vopruz	домашка, дз, дэ зэ, дэзэшка
Zkouška		ЭКЗ
Zápočet	zápich, započťák, zetko, zapich,	автомат
Prospěť zkoušky	u prolézt, udělat to, dát to, projít, proklouznout, ponížit to, zazářit	затащить, сдать, вывезти, закрыться, отстреляться, успех, выжить, ура, повезло
Neprospěť zkoušky	u propadnout, vyletět, rupnout, vyhořet, neudělat, prolítnout, neprolézt, vyhodit, nedat to	завалить, провалить, завалиться, провалиться, умереть, пересдача, хвост, печаль, потрачено
Pomůcka zkoušce	ke tahák, tahak	шпора, бомба, бомбочка, флаг, шпаргалка
Učit se hodně	šprtat, šprtat se, šrotit, šrotit se, biflovat, drtit	задрачиваться, задротить, зубрить, ботанить, ботать, задрачивать учебу, батрачить, вгрызаться в учебники
Učit se málo	nešprtat, flákat se, odfláknout to, prokrastinovat, prolítnout to, kašlat na to, srát na to, vysrat se na to, doufat v dobrou otázku	филонить, забить, халявить, сачковать, протирать штаны, проёбывать
Zkouškové období	zkouškový, zkouškové	сетка, стрессия, сессичные, конец света, ад, запара, бессонные ночи
Stipendium	stípko, stýpko, stipko	стипуха, степуха, степа, стипа, стипка, степашка, денежа, зарплата
Písemné práce		
Diplomová	diplomka, diplomká	диплом, дипломка, ВКР, дисер
Bakalářská	bakalářka, bakule, bakalářká	бака, бакалавр, бакалаврик, ВКР, бак, бакалавра, бакаларжка
Seminární	seminárka	семинар, сема, реферат, доклад
Semestrální	semestrálka, semestrálká	курсач, курсович
Klauzurní	klauzur, klauzurka, klauzule	

Příloha 4.6.**Tabulka VI. Názvy spojené s technikou**

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Počítač/notebook	komp, noťas, comp, notasm pc, notes, počál, kompl	комп, ноут, бук, мак
Internet	net	инет, нет, нэт, сеть
Být na internetu	surfovat, online, být online, on, být na netu, připojit se	зависать, залипать, серфить, сидеть, онлайн, задротить, лазить, в сети, в инете, торчать
Flash disk	fleška, flashka, slashka, usbéčko	флешка, флэшка, флэха, флеха, USB
Mobilní telefon	mobil, foune, phone, telefon	моби́ла, моби́льник, телефо́н, тельчик, айфон, тел
Televize	telka, telina, bedna, tv	тели́к, теле́к, ящи́к, зомби-ящи́к, ТВ
Auto	kára, auťák, fáro, kara, jezdídko	тачка, авто, колёса, ведро, тачила, машинаб тазик
Autobus	bus	автик, автич, автобик, автобка, бас, басик, батон, скотовозка
Tramvaj	tramka, tram, tramvajka, šalina, lokálka	трамчик, трамик, травик, трумузик, трали-вали, лоховозка
Další neuvedené v seznamu (s originálním názvem)	mastná tyč (MHD).	тралик, трабик (троллейбус), маршрутон (маршрутное такси)

Příloha 4.7.**Tabulka VII. Lidské vlastnosti (mohou být obou rodů)**

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Chytrý	šprt, hlavička, chytrolín, chytrolínka, chytrák, myslitel, machr	ботан, мозг, задрот, зануда, голова, очкарик
Hloupý	blb, blbec, blboun, tupoň, hlupák, hlupoň, debil, dutý, vypatlaný, imbecil, blbka, pako	тупой, тупица, тупарь, тупорез, глупыш, нешаран, осел, придурковатый, лузер, дурак, дебил, как пробка
Krásný	krasavec, krasavice, fešák, misska, missák, model, modelka, barbie, ken, jak z plakátu, kost, hezkounek, hezoun, krásnoučký, pěkná tvářička	красавчик, красава, секси, сладкий, смазливый, симпотяга, четкий, найз, бьюти, богиня, бомба
Ošklivý	hnusák, ošklivka, škareda, šeredka, káčátko	урод, уродец, пугало, страшок, не айс, страшненька, квазимода, не оч, ну такой
Vysoký	dlouhán, čahoun, čangala, žirafa, věžák, rozhledna, táhlo, obr	дылда, шпала, высотка, вышка, длинный, гигант, шкаф, шланг, шурок, стремянка, аист, дядя Стёпа, столб
Nízký	prcek, trapaslík, liliput, skrček, hobit, drobek, malý	коротышка, карлик, гном, хоббит, шкет, полторашка, метр с кепкой, коротыш, малыш, мелкий, грибок, карлан
Tlustý	špek, špekoun, špekounka, tlust'och, cvylýk, cvalda, buřt, prase, koule, vyrapaný, vyžraný, objemný	жир, жиробас, жирабас, жирдяй, жирбаза, жиртрест, жиртрескомбинат, жируха, пончик, бомбита, в теле, мяч, пузан, пуфик, хомяк, пухляш
Hubený	hubeňouř, hubeňouřka, tyč, tyčka, parátko, střízlik, vižle, vyžle, špejle, koncentrák	дрищ, дрыщ, глиста, глист, скелет, доска, тощий, дрищебан, селедка, кощей, вешалка, дохляк, анорекс, шпала
Svalnatý	svalovec, svalouš, svalnatec, silák, namakanec, namachrovanec, korba, borec, bedna, gorilla, hrana, namakaný, vysvalený	качок, качёк, кач, шкаф, кабан, рама, масса, красавчик, дич

Starý	dědula, páprda, důchodce, staroch, stařec, děda, dědek, starouš, staroušek, geront, babka	старпёр, старик, старичок, старикан, древний, динозавр, пень, седой, песок повалится, дед
Mladý	mládež, mlad'och, mladík, mládě, mlad'as, děcko, žába, zajíček, zelenáč, chcánek, pískle	зелёный, салага, малявка, зелень, шпана, школота
Dobrý	dobrák, good, mirek dušín, ok, cool, dob, dobračka	добряк, красава, красавчик, одекват, бодрый, зайка, норм, славный
Špatný	zloun, záporák, blbý, nepovedený	мудак, редиска, тварька, говнюк, стрёмный, хулиган, не очень, ебан, дебил
Další neuvedené v seznamu		душный (надоедливый), блядина (девушка, которая спит с кадым)

Příloha 4.8.

Tabulka VIII. Názvy spojené s každodenním životem

Původní název	Slang CZ	Slang RU
Mít štěstí	mít kliku, mít štígro, štígro, z prdele klika, šťastlivec, být klikař, být lucky, lacker	фортануть, фартить, фарт, быть фартовым, затащить, халявить, фортуна, быть хитрожопым, лакер, лакерок
Mít smůlu	mít pech, mít smolíka, mít smolíčka pacholička, být smolař, smůlička, smolíček	лузер, быть лузером, провал, фэйл, профэ(е)йлиться, облажаться, неудачник по жизни, победитель по жизни, неувязок, проебаться, нефортит, чёрная полоса, неуспех, безуспешно, лохануться
Zamilovat se	zabouchnout se, zbláznit se, pobláznit se, spadnout do toho, zakoukat se, zaláskovat se, zalofískovat se, v chomoutu	втюриться, втрескаться, вляпаться, запасть, влипнуть, вляпаться
Chodit spolu	randit, péct spolu, táhnout to spolu	гонять, мутить, стрелка, потрачено,
Pozdrav	čus, hoj, nazdar, čus pičus, zdarec, zdárek párek, čusík, ahojky, čauky, nazdárek, dobrej, těpic, naždár, ahoja	хай, дарова, салам, салют, приветики, здарова, йо, йоу, дратути, зига
Rozloučení	pa, čus, čágo, hoj, čusík, ahojky, čauky, nazdárek, čus pičus	пока, пока-пока, чао, гуле, ну давай, покич, досвидос, досвидули, бай бай,
Bavit se	pařit, žůžo, pokecat, poklábosit, hodit řeč	болтать, базарить, трещать, перетереть, трындеть, пиздеть, блабла
Zavolat někomu	cinknout, callnout, kólnout, brknout	набрать, звякнуть, побазарить, навалить, накатить
Alkohol	chlast, alkáč, alko, tatraňák (tatranský čaj), pivson, kousek, pivíčko, pivko	бухло, бухич, алкашка, алко, горючка, синька, блевота, выпивон, водяра (водка), пивас (пиво), шапусик (шампанское)
Cigarety	cíga, ciga, cigy, cigára (sg. cičáro), žváro, cíčka (sg. cíčko), špinky, krabka (krabička cigaret).	сиги, сижки (сишки), сигары
Diskotéka	díza (dýza, diza), diskoška, disko (diska), didžina	дискач, диско, туса, тусовка, тусич, танцульки; клубешник, клубняк (клуб)